

Årsmelding 2019

Innholdsfortegnelse

Forord	3
Et slagkraftig Naturvernforbund	4
Medlemsutvikling 2019	4
Lokal- og fylkeslag	5
Studentarbeid	6
Samlinger og aktivitetstilskudd	7
Landsstyret og sentralstyret - uttalelser	7
Samarbeid og allianser	8
Naturen – livsgrunnlaget vårt	11
Vassdragsvern	11
Vindkraft	13
Rovdyr	14
Fremmede arter	14
Motorferdsel	15
Fiskeri og oppdrett	15
Gruver	16
Naturglede	16
Skog	17
Redusere utslippene av klimagasser	18
Møteplasser og organisasjonsarbeid	18
Olje, klima og energi	18
Internasjonalt	20
Miljøvennlig hverdag	22
Strandrydding og marin forspøpling	22
Kystlotteriet	22
Plastforsøplingsfrie kommuner og plast- og giftfrie barnehager	23
Plastkampanje	23
Oljefri og energismart	23
Ta vare på det du har	24
Den store klesbyttedagen	25
Miljøvennlige nabolag	25
Internasjonalt prosjektarbeid	25
Operasjon Dagsverk	26
Russland og Ukraina	26
Afrika	27
Klima og informasjon	28
Media og kommunikasjon	29
Økt bruk av digitale flater	30
Hva søker folk etter og hva leses på nett	31
Nyhetsbrev til alle medlemmer	31
Dialog med støttespillere, medlemmer og givere	31
Medlemsmagasinet Natur & miljø	31
Økonomi	33
Vedlegg	34
Vedlegg 1: Styrende organer	34
Vedlegg 2: Brev og høringsuttalelser sendt fra Naturvernforbundets ledelse, styrende organer og sekretariat	35
Vedlegg 3: Oversikt over utvalg i Naturvernforbundet pr 31.12.2019	38
Vedlegg 4: Årsberetning og regnskap 2019	39
Vedlegg 5: Ansatte i sekretariatet til Norges Naturvernforbund	59

Forord

For et utrolig år 2019 har vært! Klimastreikende ungdom og Greta Thunbergs mot, visdom og engasjement har brakt klimasaken milevis fremover. Og endelig kunne vi feire at Arbeiderpartiets landsmøte vedtok å ikke konsekvensutrede Lofoten, Vesterålen og Senja.

Og tenk at vi i faktisk fikk en ny elv vernet i Stortinget! Det var 10 år siden sist da vi i februar fikk feire vern av Øystese. Og i løpet av året har vi også fått glade meldinger om Vigdøla, Langedalselva og ikke minst Garbergelva.

Naturvernforbundets landsstyre tok vinteren 2019 et stort steg og bestemte at vi skulle være med Natur og Ungdom, Greenpeace og Besteforeldrenes Klimaaksjon i klimarettssaken mot staten. Det var en opplevelse å følge saken i Borgarting lagmannsrett.

Det er et utrolig engasjement som har våknet rundt i Norges land for å bevare fjell- og kystområder som Øyfjellet, Andmyran, Kvinesdal, Sirdal, Innvordfjellet, Sørmarkfjellet, Bremangerlandet og langt flere. Områder der det tidligere kun var noen få aktive fra Naturvernforbundets fylkes- og lokallag som var engasjert, men hvor vi nå ser et kjempeengasjement fra folk lokalt, politikere og andre for å hindre utbygging og rasering av store naturområder til vindindustrien. I oktober kom beskjeden om at Regjeringen skrinla hele Nasjonal ramme for vindkraft, og en gjennomgang av konsesjonssystemet ble varslet.

Naturvernforbundet har i løpet av 2019 hatt en formidabel medlemsvekst, og har økt medlemstallet med 23 prosent og var ved årskiftet over 31 000 medlemmer. Og det er etablert nye lokallag. Økonomien er styrket, og aldri har det gått mer midler ut til fylkes- og lokallagene, som kontingentrefusjon, aktivitetsmidler og prosjektstøtte.

Året har også gitt oss en alarmerende rapport fra FNs naturpanel som forteller om naturmangfold som forsvinner, arter i tilbakegang og økosystem som er sterkt svekket. Og i det vi går inn i det nye året fylles nyhetsbilde av et Australia som brenner.

Oslo, 29. februar 2020
Maren Aschehoug Esmark
generalsekretær

Et slagkraftig Naturvernforbund

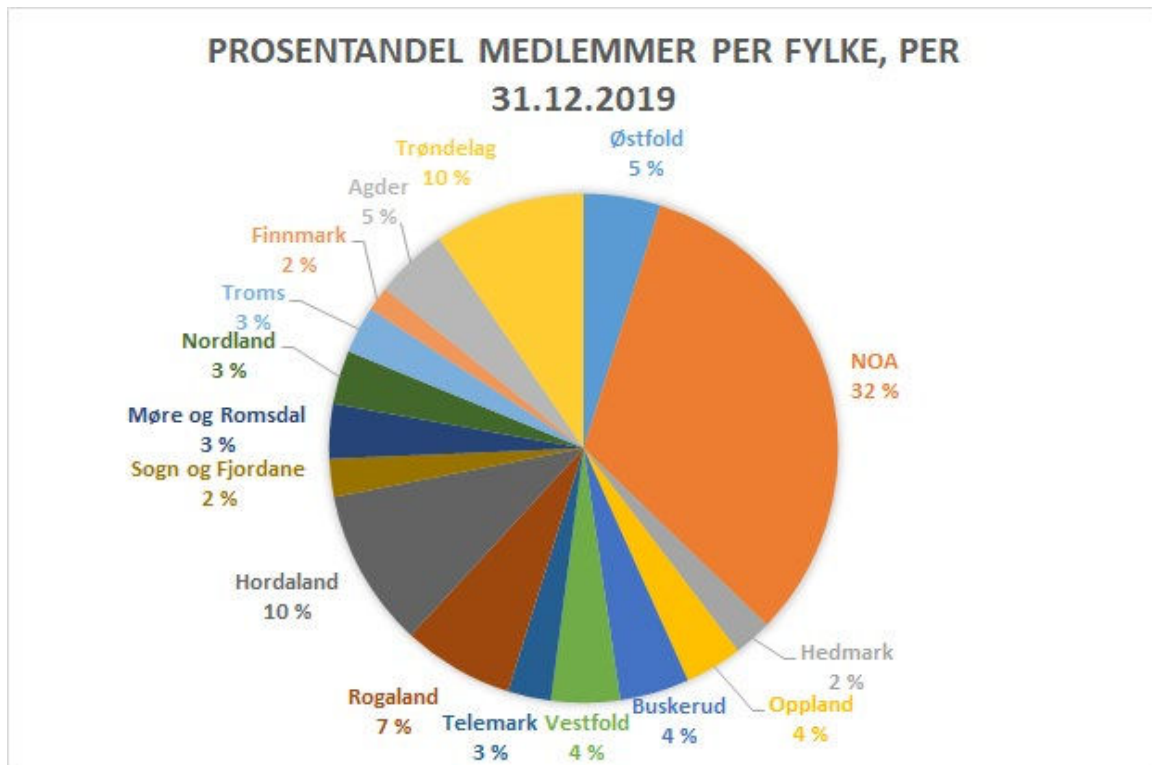
Medlemsutvikling 2019

Naturvernforbundet økte med 5924 medlemmer fra 2019 til 2020. Det tilsvarer en økning på 23,5 prosent. Det er økning i alle medlemskategorier bortsett fra livstidsmedlemmer og æresmedlemmer.

Medlemskategori	2015	2016	2017	2018	2019
Æresmedlemmer	8	8	8	9	7
Livstidsmedlemmer	187	173	174	173	170
Hovedmedlemmer	11285	11693	12271	12646	16229
Studentmedlemmer	672	585	656	624	680
Rabattert medlemskap	1643	1694	1775	1808	2019
Familiemedlemskap	2654	2770	2917	3071	3703
Rabattert fam. medl.	322	334	341	356	406
Husstandsmedlemmer	5581	5851	4724	4839	5633
Miljøagenter			1481	1678	2281
Totalt			6205	6517	7914
<i>husstandsmedlemmer</i>					
<i>*</i>					
Antall	22352	23108	24347	25204	31128
Endring fra foregående år	1140	756	1239	857	5924
Faste givere (Naturvenn)	947	1068	1230	1210	1315

**Fra 2017 er husstandsmedlemmer med medlemskap i Miljøagentene oppført med egen medlemskategori, slik at det er mulig å skille disse fra vanlig husstandsmedlemskap.*

De største fylkeslagene i 2019 var Naturvernforbundet i Oslo og Akershus, Hordaland, Trøndelag og Rogaland.

Lokal- og fylkeslag

Naturvernforbundet har aktive lokallag i samtlige fylker, og aktive fylkeslag i alle fylker. Våren 2019 ble Nord-Trøndelag og Sør-Trøndelag slått sammen til Naturvernforbundet i Trøndelag. I løpet av 2019 er det opprettet to nye lokallag, i Åfjord i Trøndelag og i Flatanger i Trøndelag. I tillegg har Elverum-Åmot i Hedmark utvidet området de dekker og blitt Naturvernforbundet i Sør-Østerdal. Lokallagene i Moss og Follo har slått seg sammen til Naturvernforbundet i Follo-Moss. Det er i tillegg noen lokallag som enten har begynt forberedelsene til sammenslåing eller har slått seg sammen for å følge den nye kommunestrukturen. Dette arbeidet vil nok fortsette i de kommende årene.

Ellen Andersson og Magne Vågsland, ledere i Nord-Trøndelag og Sør-Trøndelag etter sammenslåingen.

Studentarbeid

I 2019 var det 5 studentlag som har hatt aktivitet:

- Naturvernstudentene på UiO
- Naturvernstudentene på OsloMet
- Naturvernstudentene på NMBU
- Naturvernstudentene på NTNU
- Naturvernstudentene i Bergen

Studentlagene har en representant hver i studentstyret. I tillegg har studentlagene demokratiske rettigheter i Naturvernforbundet og Natur og Ungdom gjennom representasjon på landsmøtene. I Natur og Ungdom har også studentlagene observatørstatus i landsstyret.

I 2019 har studentsatsningen hatt en sekretær ansatt i 40 prosent stilling. Denne stillingen er finansiert av Naturvernforbundet og Natur og Ungdom i fellesskap. Naturvernforbundets studentansvarlig og Natur og Ungdoms to sentralstyremedlemmer med særlig ansvar for studentarbeidet bidrar også i studentsatsningen.

Studentlaget på UiO v/leder Aurora Kobernus (til høyre) har vært aktive i å mobilisere til skolestreik for klima.

Over 40 000 skoleelever og studenter streiket over hele landet fredag 22.mars.

Samlinger og aktivitetstilskudd

Gjennom året arrangeres det en rekke samlinger for Naturvernforbundets medlemmer og tillitsvalgte, noe i regi av fylkeslag og andre arrangert av sekretariatet, gjerne i samarbeid med fylkeslag. Det har vært flere samlinger for medlemmer, aktive og tillitsvalgte dette året:

- *Ledersamling for tillitsvalgte i fylkes- og lokallag* i Oslo 26.-27. januar
- *Redd verden der du bor* 23. mars i Oslo om lokalt miljøarbeid
- *SRN Vassdragsseminar* 7. mars i Oslo
- *Vassdragstreff i Narvik* 23.-25. august
- *Klimaseminar for studenter* i Halden 21.-22. september
- *Plastseminar* på Hønefoss 2.-3. november

Aktivitetsmidlene for 2019 var i stor grad basert på eksterne prosjektmidler. Det ble utbetalt støtte til aktiviteter knyttet til marin forsøpling, møteplasser om klima, naturgledearrangementer, oppdrett og villaks, rovdyr og fremmede arter.

En del lag har hatt fokus på strandrydding og marin forsøpling, og har fått store tildelinger til dette arbeidet. Ellers har midlene til naturgledearrangementer og arbeidet mot fremmede arter bidratt til lærerike og populære turer i naturen.

I 2019 har vi også benyttet juridisk rådgivning i større grad enn tidligere. Sekretariatet har en fast avtalt pris med advokatfirmaet DSA, og mange fylkes- og lokallag har benyttet seg av rådgivning fra advokat Tine Larsen.

Spesielt for 2019 har vært markering av villaksens år og arrangementer i forbindelse med lokalvalget. Midlene til klima har bidratt til økt fokus på klima i valgkampen gjennom debattmøter flere steder.

Landsstyret og sentralstyret - uttalelser

Det har vært avholdt 4 landsstyremøter og 5 sentralstyremøter i 2019. Vi har hatt innledninger for landsstyret om rapporten fra FNs naturpanel, og om energieffektivisering. Landsstyret har vedtatt en rekke uttalelser:

Landstyreuttalelse: Naturvernforbundet krever et fossilfritt Norge i 2040

Naturvernforbundets landsstyre krever at Norge blir fossilfritt i 2040, og at den fossile energibruken reduseres med 55% innen 2030 som et steg på veien.

Landsstyreuttalelse: Bekymret for miljøfarlig plastgranulat i kunstgressbaner og plastdekke på lekeplasser

Naturvernforbundet er bekymret for økt bruk av kunstige plastmaterialer til erstatning for naturlige materialer på idrettsbaner og som fallunderlag på lekeplasser, i lokalmiljø, på skoler og i barnehager.

Krever 13 nye marine verneområder i 2019

Naturvernforbundets landsstyre ber regjeringen verne de 13 marine områdene som ligger klare i Klima- og miljødepartementet. Vi ber videre om at verneprosessen for de 16 resterende områdene i verneplanen gjennomføres så raskt som mulig. Verneprosessen har pågått i snart 20 år og er langt på overtid.

Krever full gjennomgang av det miljøfaglige grunnlaget for gitte vindkraftkonsesjoner

Naturvernforbundet frykter at det de siste årene er gitt konsesjoner på for dårlig miljøfaglig grunnlag og ber regjeringen gjennomgå gitte vindkraftkonsesjoner.

Landsstyreuttalelse: Naturvernforbundet støtter ungdommens skolestreik for klima

Naturvernforbundet støtter de tusenvis av barn og unge som streiker for klimaet, og de politiske kravene som ungdommen stiller. Videre er det helt essensielt at norske myndigheter nå sørger for todelt krisepakke, som kan imøtegå de to krisene verden står overfor: klimakrisa og naturkrisa.

Hyttebygging truer naturen i Norge

Nedbygging av arealer og arealendringer er, sammen med klimaendringene, de største truslene mot natur og arts mangfold. Det bygges ned stadig mer natur i Norge. Mange av hyttene som bygges i dag, er komplette hus med vann, strøm og kloakk og gjerne vinterbrøytet vei helt fram. Det bygges nå nye «byer» i naturen, og kommunene konkurrerer om å være de mest positive til hyttebyene. Naturvernforbundet mener at dette er en utvikling som ikke kan fortsette, står det i en ny uttalelse fra Naturvernforbundets landsstyre.

Bekymret for konsekvensene av nasjonal ramme for vindkraft på land

Verden står overfor farlige klimaendringer, som truer natur og økosystemer. Klima truer natur og biologisk mangfold, men tap og forringelse av leveområder er i dag den største trusselen mot arts mangfoldet. Klimaendringene og tapet av naturmangfold er to utfordringer som må løses i fellesskap, og ikke på bekostning av hverandre, står det i en ny uttalelse fra Naturvernforbundets landsstyre.

Fordømmer gruve-ja fra Næringsdepartementet

Naturvernforbundets landsstyre fordømmer tillatelsen fra Nærings- og fiskeridepartementet om å starte opp den omstridte gruvedriften ved Repparfjord i Finnmark. Naturvernforbundet vil klage saken inn til Kongen i Statsråd og krever at Regjeringen snur.

Sentralstyreuttalelse: Omfattende vindkraftutbygging ødelegger verdifull natur i Trøndelag

Norges Naturvernforbund er svært urolig for konsekvensene av utbygginga av vindkraft som pågår og planlegges i Trøndelag. Områdene har verdifull og intakt natur som er lite berørt av inngrep, og som er levested for sårbare og utrydningstrua arter. Verdifull trøndersk natur er nå trua av omfattende vindkraftutbygging.

Samarbeid og allianser

De nordiske naturvernorganisasjonene hadde samling på Åland i august. Holger Schlaupitz fra sekretariatet deltok. Samarbeidet består av Naturskyddsforeningen fra Sverige, Landvernd fra Island, Naturfredningsforeningen fra Danmark, det ganske nye Åland natur og miljø, Finlands naturskyddsförbund og Føroya Náttúru- og Umhvørvisfelag fra Færøyene.

Et særlig interessant tema som ble diskutert handlet om bruk av lovverket i naturvernkampen. Det var veldig interessant å høre om hvor mye svenskene og finnene og dels danskene bruker miljølovverket, og deres ordninger med egen miljøklagenemd/miljødomstol. De var overrasket over at vi ikke har egen miljødomstol i Norge. Andre tema som ble diskutert var avgifter på flydrivstoff og klimastreiker.

Naturvernforbundet har et aktivt samarbeid med den internasjonale sammenslutningen Friends of the Earth, blant annet gjennom felles aktiviteter på klimatoppmøtet i Madrid. Gjennom samarbeidet har vi fått internasjonal støtte til kampanjer som vardebrenning for Lofoten og klimasøksmålet.

Forum for Natur og Friluftsliv skiftet styre i mai. Det er nå Naturvernforbundet v/generalsekretær Maren Esmark som har styreleder vervet fra 2019 – 2021.

Organisasjonsutvalg og energiarbeidsgruppe

Organisasjonsutvalget

Landsstyret fastsatte et mandat i slutten av 2018 for et organisasjonsutvalg som skulle:

- Vurdere hvilke oppgaver det regionale leddet bør ha, med tanke på å få til et slagkraftig lokalt og regionalt naturvernarbeid
- Vurdere styrker og svakheter ved dagens regionale organisering og aktivitet
- Vurdere samarbeid på tvers mellom fylkesorganisasjonene
- Vurdere hva slags innvirkning regionreformen kan få for det regionale arbeidet
- Se på hvordan andre, sammenlignbare organisasjoner organiserer sine regional ledd og hvilke aktiviteter/støtte de har opp mot fylkes/regionlag og lokallag
- Foreslå mulige organisasjonsendringer som berører det regionale leddet
- Foreslå eventuelle andre tiltak som kan styrke organisasjonens slagkraft, som naturlig følger av utvalgets arbeid.

Organisasjonsutvalget ble opprettet av landsstyret med følgende medlemmer: Øyvind Johnsen (sentralstyret, leder av utvalget), Ellen Andersson (landsstyret, Nord-Trøndelag), Magnus Storvoll Strømseth (fylkeslag, Troms), Tom Skaug (fylkeslag, Hordaland), Astrid Kjellevold (lokallag, Groruddalen), Aurora Kobernus, representant fra studentlaget i Oslo og Bendik Hugstmyr Woie (Natur og Ungdom).

Det ble gjort omfattende innsamling av informasjon, med en egen lokallagsundersøkelse våren 2019, supplert med en ringerunde til fylkeslag, Natur og Ungdom og studentlagsstyret. I tillegg har de sett på andre organisasjoners struktur og arbeid og fått innspill direkte fra landsstyret. En foreløpig rapport ble sendt på høring i organisasjonen, og endelig rapport er datert 31.10.19. Anbefalingene ble grundig diskutert på landsstyremøtet i november 2019.

Anbefalingene fra utvalget var blant annet:

- Saken om Naturvernforbundet og regionreformen utsettes til landsmøtet i 2022. Vedtektene endres i 2020 for å åpne for flere fylkeslag i samme fylke. Det etableres ikke noe nytt organisasjonsnivå. og der det blir flere fylkeslag innenfor ett nytt fylke, må fylkesstyrene samordne høringsinnspill, søknader og slikt til fylkeskommunen og fylkesmannen.
- Faste kontaktpunkter på fylkesnivå mellom fylkesledere og Natur og Ungdom, fylkesstyrene må være bevisst på å inkludere studentlagene i sitt samarbeid med lokallag og studentlagene bør få en representant med tale- og forslagsrett i Landsstyret.
- Demokratiske rettigheter bør fortsatt være knyttet til geografisk avgrensede fylkes- og lokallag. Medlemskapet bør være knyttet til en enhet med ansvar for hele arbeidsfeltet vårt, ikke eget interessefelt. Arbeids- eller temagrupper bør oppmuntres. Prinsipielt bør ingen fylkeslag samtidig ha en rolle som lokallag. Lokallag kan dekke flere kommuner.
- Mer samarbeid mellom ansatte i fylkene, og egne ressurser i sekretariatet som har ansvar for kontakt og samarbeid med fylkesorganisasjonen. Arbeide mot en modell der ansatte i

fylkesleddene er ansatt sentralt, men fylkesstyrene styrer arbeidet til de de som arbeider i og for fylkene.

Energiarbeidsgruppen

Landsstyret nedsatte i 2018 en energiarbeidsgruppe som består av: Annegrete Bruvoll, Hugo Parr, Synnøve Kvamme, Magne Vågsland (Trøndelag), Jon Anders Stavang (Sogn og Fjordane) og Torgeir Vestre (Natur og Ungdom). Landsstyret vedtok følgende mandat for gruppas arbeid:

Gitt de viktigste driverne bak videre utbygging av fornybar energi, skal gruppa;

- 1. Vurdere hvilke energipolitiske spørsmål som bør være viktigst for Naturvernforbundet i årene som kommer.*
- 2. Vurdere i hvilke saker Naturvernforbundet kan sette dagsordenen.*

Arbeidsgruppa skal identifisere de viktigste tiltak og endringene som Norge bør gjøre for å redusere presset på inngrepsfrie naturområder og verdifulle naturkvaliteter, samtidig som vi utvikler fornybarsamfunnet/klima-nøytralitet.

Arbeidsgruppa skal bidra til å fremskaffe faktabasert argumentasjon om de viktigste løsningene, som gjør det mulig å skille mellom hva som er symbol-politikk og hva som gir reell endring.

Energiarbeidsgruppa har hatt flere møter gjennom 2019, og landsstyret fikk i november presentert et notat der Del I en gir en gjennomgang av de ulike virkemidler, energikildene og energieffektiviseringsmuligheter. Del II gir en oversikt over Naturvernforbundets vedtatte politikk og en oppsummering fra gruppa i 38 punkter.

Naturen – livsgrunnlaget vårt

Vassdragsvern

30 års kamp for den fantastiske Øysteseelva ble kronet med seier da Stortinget tirsdag 12. mars vedtok varig vern av vassdraget. Elva er en av de siste i Hardanger som fortsatt renner fritt fra fjell til fjord. I 30 år har lokale ildsjeler, med Oddvar Soldal og Klaus Rasmussen i Naturvernforbundet i Kvam i spissen, kjempet for at det skal fortsette slik. Vi feiret det første vassdragsvernet på ti år med gjester både fra Hordaland, Stortinget og organisasjonene som hadde jobbet med vern av Øystese i over 30 år. Vi hadde storslått markering i Miljøhuset og mange ble også invitert til Stortinget for å bli feiret der da vedtaket var gjennomført seinere på dagen.

Klima- og miljøminister Ola Elvestuen fra Venstre, Synnøve Kvamme, fylkessekretær i Naturvernforbundet i Hordaland, Helene Ødven, daglig leder i DNT Hordaland, Terje Breivik, Stortingsrepresentant fra Venstre, Silje Ask Lundberg, leder i Naturvernforbundet og Per Hanasand, styreleder i DNT.

Feiring på Stortinget med hele Energi- og miljøkomiteen og en rekke naturvernere fra Hordaland, Kvam, vassdragsvernrådet, DNT og Naturvernforbundet.

Vi vant i 2019 også kampen mot kraftutbygging i **Langedalselva, Garbergelva og Vigdøla**, som alle fikk avslag på konsesjoner av OED. Men det er fortsatt kamp for å redde flere andre vassdrag som trues av utbygging, blant annet Turrelva i Troms, Kvanndalselva i Hordaland og Oterholtfossen i Telemark.

Det har vært et nytt aktivt år for vassdragsvernarbeidet, mye av det i samarbeid mellom Vassdragsvernrådet og sekretariatet, med «frivillig medarbeider» Per Flatberg som uvurderlig mellomledd. Kari Fonnes har også bidratt, særlig i forbindelse med et svært vellykket vassdragstreff i Skjomen i Nordland, med mange deltakere og vekt på den pågående revisjonsprosessen.

Vassdragstreff i Narvik og tur til Skjomen.

Det har vært innspill, brev og møter med OED om flere saker, og en del arbeid er basert på et tett og godt samarbeid med WWF, DNT, NJFF, SABIMA og Norsk Friluftsliv.

Møte i OED om Turrelva, Maren Esmark, generalsekretær, Christine Myrseth, FNF-koordinator i Troms, Liv Lønnum, statssekretær i OED fra Frp, Anne-Lise Mortensen, fylkesleder i Troms, Ingvild Fonn Asmervik, rådgiver og Arnodd Håpnes, fagleder.

Vindkraft

Det har vært et veldig aktivt år i vindkraftsaken. Nasjonal ramme ble lansert, og deretter skrotet, og en folkelig protest har bygget seg opp i løpet av året. Naturvernforbundet har jobbet aktivt både sentralt og lokalt. Lokale medlemmer og tillitsvalgte har vært engasjerte blant annet i våre prioriterte saker på Innvordfjellet/Sørmarkfjellet og Davvi, men også i mange andre viktige saker, inkludert Øyfjellet, Bremangerlandet, Guleslettene, Frøya og Andmyran.

Møte i OED med krav om stans i byggingen av vindkraftverket på Sørmarkfjellet. Magne Vågsland, fylkesleder i Trøndelag, Kari-Merete Andersen, sentralstyremedlem, Liv Lønnum, statssekretær, Maren Esmark, generalsekretær, Hanna Støstad, rådgiver og Arnodd Håpnes, fagleder.

Naturvernforbundet har jobbet mye med nasjonal vindkraftpolitikk, både i forhold til nasjonal ramme, hvor vi skrev et grundig høringsvar, og innspill til endringer i konsesjonssystemet som er varslet for 2020. Vi har utviklet et tett samarbeid med Sabima, Norsk Ornitologisk Forening, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Den Norske Turistforening og Norsk Friluftsliv, og sammen med dem har vi blant annet vært på en rekke møter i Stortinget og departementene for å fremme vårt syn på at vindkraft ikke må bygges i fjell- og kystområder med intakt og verdifull natur. Naturvernforbundet har også skrevet en lang rekke kronikker, klager, brev og leserinnlegg, og opptrådt på mange nyhetssendinger, debatter og i andre fora.

Vi har også skrevet et høringsvar til regjeringens forslag for åpning av områder for havvind, og vi følger debatten tett for å sikre at naturen blir tatt hensyn til når havvind sannsynligvis kommer for fullt de neste årene.

Leder Silje Ask Lundberg ved Rásttigáissá i Finnmark, der Naturvernforbundet jobber for å hindre utbygging av vindkraftverket Davvi.

De store konkrete seirene lar vente på seg, men vi mener likevel at innspillene vi har kommet med har påvirket politikken og debatten. For eksempel var flere av våre forslag nevnt i NVE sin rapport for nye tiltak i systemet for vindkraftkonsesjoner. Dessuten har arbeidet vårt bidratt til at kommunestyret i Bremanger nå går imot å gi dispensasjon fra kommunens arealplan til vindkraft på Bremangerlandet. Nå håper vi at flere av de planlagte vindkraftanleggene blir stanset.

Rovdyr

Vi har i 2019 fulgt opp arbeid med høringer og politiske prosesser knyttet til rovdyr, både gjennom direkte møter, skriftlige innspill og i media.

Nasjonalt er Naturvernforbundet den organisasjonen på naturvernsiden som arbeider tettest inn mot flere av rovdyrnemndene, og gjennom tillitsvalgte fra fylkene deltar vi jevnlig på nemndsmøter i flere regioner. Særlig følges møtene i region 6 (Møre og Romsdal/Trøndelag) tett.

Vi har også i 2019 måtte klage på en del fellingsvedtak og forvaltningsplanarbeider som regionale rovviltnemnder har gjort. Vi har hatt flere møter med politisk ledelse i KLD og vi har deltatt på møter i det nasjonale Kontaktutvalget for rovdysaker. Vi har bidratt til å få opprettet et direkte dialogforum mellom seks miljøorganisasjoner (Naturvernforbundet, Sabima, WWF, Noah, Foreningen Våre Rovdyr og Norsk Ornitologisk Forening) og Klima- og miljødepartementet (KLD) som skal møtes fire ganger i året.

I desember fikk vi medhold i vår klage på skyting av to og tre flokker som rovviltnemnd 4 og 5 hadde vedtatt skulle skytes. Vi fikk dermed reddet både Rømskogflokken og Mangenflokken, men dessverre ikke Letjennaflokken, der fire dyr ble skutt tidlig i 2020.

I juni fikk vi medhold i vår klage på at rovviltnemnda i Hedmark verken hadde juridisk eller biologisk dekning for vedtak om å skyte 6 ekstra jerver. Dessverre var de seks dyra skutt mange måneder før KLD gav oss medhold i at det var feil.

Fremmede arter

I 2019 har vi gjennomført et prosjekt om fremmede arter i hagen, som en forlengelse og videreutvikling av prosjektet om samme tema året før. Målet var å øke bevisstheten og kunnskapen rundt fremmedartsproblematikken blant hageinteresserte, brukere av hagesentre og folk som ferdes i naturen. I løpet av 2019 har vi gjennomført kampanje om utvalgte høyrisikoplanter på sosiale medier (med nye «ettersøkt-plakater»), oppdatert hjemmesiden med flere artikler, vært på hagemessa i Lillestrøm, gjennomført en undersøkelse av høyrisiko- og forbudsarter til salgs på hagesentre, trykket opp og distribuert brosjyre om den naturvennlige hagen (som inneholder informasjon om hva en bør gjøre med fremmede plantearter i hagen) og holdt foredrag om fremmede hageplanter som sprer seg. Vi har fått høy mediedekning på temaet. Det ble for eksempel laget reportasje om hagesenterundersøkelsen til Dagsrevyen og den ble debattert i Dagsnytt 18.

Vi fikk ikke støtte til å gjennomføre nasjonal dugnad for å begrense spredning av fremmede bartrær sammen med Norsk Botanisk Forening, Sabima og WWF, men fikk likevel mulighet til å støtte lokale dugnader mot fremmede arter i regi av lokal- og fylkeslag. De fleste av dugnadene innebar å luke vekk hageplanter som har spredt seg ut i naturen, og vi fikk også støttet noen åpne møter om temaet. Noen av artene som ble bekjempet gjennom dugnader var kjempespringfrø, parkslirekne, hagelupin, kanadagullris, vestamerikansk hemlokk, russekål og sitkagran.

Motorferdsel

Organisatorisk har lokal- og fylkeslag fra Hedmark til Finnmark fortsatt arbeidet med å jobbe inn mot kommuner for enten å hindre tilrettelegging av snøskuterløyper i bestemte områder, for å gjøre aktuelle løyper kortere eller for at kommunale forskrifter skal bli så strenge som mulig. Sentralt har vi koordinert en del av dette arbeidet. Noen steder får vi delvis gjennomslag. Samtidig har vi jobbet sammen med FNF, Norsk Friluftsliv og DNT om å løfte og påvirke noen av de verste lokale forslagene. Tendensen er svært tydelig; i siste omgang får kommunene medhold, eventuelt etter flere omganger som ender hos settefylkesmann. Det innebærer at endringene i motorferdselloven har medført at snøskuterne har forkjørsrett hvis kommunalt skjønn sier at snøskuterinteressene veier tyngst; da har selv «svært viktige friluftsområder» og naturverdier vikeplikt. En juridisk utredning på tampen av året bestilt av Norsk Friluftsliv anfører at fylkesmennenes lovtolking kan være feil. Det jobbes fortsatt med å ferdigstille en rapport om konsekvensene av lovendringene for friluftsliv, naturmangfold og omfanget av ulovlig kjøring.

Fiskeri og oppdrett

I 2019 har vi deltatt med innspill i flere høringer og jobbet mot media for å løfte fram viktige saker. Dette omfatter både giftbruk i lusebehandling og krav om en rekke generelle miljøinnstramminger. Vi har også hatt møte med miljøminister Ola Elvestuen om revisjonsprosessene, vannforvaltningen og oppdrettens påvirkning på ville laksefisker.

Vi har skrevet flere kronikker i 2019 med hensikt å belyse villaksens situasjon, siden 2019 var Villaksens år. Det har også vært et tema når vi har kommentert saker i media, særlig knyttet til oppdrettsproblematikk. Vi gjentar vårt hovedbudskap om at all oppdrettsvirksomhet må inn i lukka anlegg fordi belastningen på kystens økosystemer og arts mangfold er altfor stor.

Vi har også gitt høringsuttalelse om ny forskrift for kapasitetsøkning og fiskereguleringer på ville laksefisker. Det er delt ut en del aktivitetstilskudd til lokal- og fylkeslagsaktiviteter i villaksens år.

Gruver

Det har i 2019 blitt jobbet for å hindre sjødeponi i Førdefjorden og Repparfjorden gjennom politisk påvirkning, brev, klager, mediearbeid og ulike arrangementer. I november gikk kommunestyret i den nysammenslåtte Sunnfjord kommune inn for at gruva kan etableres, med kun en stemmes overvekt, men skjerpet miljøkravene betraktelig. Blant annet krever politikerne «full bruk av verdiene i fjellet», for å «unngå å bruke sjødeponi». Nær 500 mennesker var samlet til demonstrasjon da kommunestyret fattet sitt vedtak.

Vi har også jobbet for at det skal innføres et 10 års moratorium på mineralutvinning på havbunnen, og for at det skal forbys å drive slik virksomhet i særlig verdifulle og sårbare områder, og andre områder med påvist verdifull bunnfauna.

I forbindelse med at den internasjonale Our Ocean-konferansen ble holdt i Oslo, arrangerte vi et såkalt «side event» som en del av det offisielle programmet sammen med Earthworks i USA og Oceana i Chile. Tittelen på arrangementet var «Ocean Health – Minerals in the Green Transition», og handlet om hvordan vi kan sørge for at det grønne skiftet ikke medfører mer miljøskadelig gruvedrift.

I 2019 har vi begynt å jobbe mer målrettet mot investorer, og sammen med blant annet Earthworks har vi hatt kontakt med store investeringsbanker som Storebrand, Norges Bank og Credit Suisse. Dette har blant annet ført til at Storebrand har trukket seg ut av et kinesisk gruveselskap som dumper restmasser i sjøen i Papa New Guinea, og Credit Suisse er ikke lenger involvert i Nussir ASA.

Naturglede

Vi har i 2019 fortsatt å dele ut aktivitetsmidler til lag som har gjennomført en rekke turer, arrangementer og kampanjer for å få folk ut og oppleve naturen. Lavterskelturer i folks nærmiljø har blitt prioritert. Det har blant annet blitt arrangert aktivitetstur til Herøya, naturglededager i Elverum og Herdla, folkemøte i Øksnesmarka, slåttedag og småkrypsafari på Mostun i Stavanger, sommertreff på Drageid i Trøndelag, jubileumsmarkering for Naturvernforbundet Møre og Romsdal 50 år og lokallaget i Rauma 30 år, bynatures dag på Huseby i Oslo, flaggermuskveld i Rogaland, og mye mer. Totalt har vi hatt omtrent 3400 personer på tur og ulike aktiviteter. Av disse er over halvparten barn og unge. I tillegg mener vi at vårt informasjonsarbeid inspirerer mange flere til å dra ut på tur alene.

Vi har også gitt støtte til flere turer i lokal- og fylkeslag med inkludering av innvandrere som fokus. Det har hatt god suksess, særlig der hvor det er samarbeid med andre organisasjoner og aktører. I sekretariatet har vi utviklet en workshop om inkludering i organisasjonen som skal spres til resten av Naturvernforbundet i 2020, og vi har kjørt en serie med oversatte poster i sosiale medier som var veldig populære og ga oss flere nye medlemmer med innvandrerbakgrunn.

Oppdrag Fuglekasse ble lansert i 2018, og skal fortsette ut 2020. Dette er et samarbeidsprosjekt mellom Miljøagentene, Norsk Ornitologisk Forening og Naturvernforbundet, og er finansiert av Sparebankstiftelsen DNB. Mange lokallag både i Naturvernforbundet, Miljøagentene og Norsk Ornitologisk Forening har arrangert aktivitetsdager i 2019 med fuglekassesnekring, med stor suksess. Vi var også til stede på Hagemessen i Lillestrøm, hvor det ble snekret mange fuglekasser og det var god stemning. Det har totalt blitt snekret rundt 2000 fuglekasser på rundt 50 arrangementer. Det er også stor aktivitet i Facebook-gruppa Oppdrag Fuglekasse. Vi jobber med å finne videre finansiering for prosjektet.

Prosjektet «Den naturvennlige hagen» ble startet opp i 2018, og handler om hvordan man kan hjelpe truede arter i sin egen hage og nærmiljø. I 2018 ble det utviklet en flott brosjyre med 10 tips til tiltak, som foreksempel å bygge fuglekasse, flaggermuskasse og insektshotell, plante blomster som humler og andre pollinatorer liker, unngå torvjord og skadelige fremmede arter, dyrke egen mat og invitere villblomstene inn i hagen. Denne brosjyren ble lansert i 2019, og vi har gjort vårt beste for å spre den ut til så mange som mulig. Som vedlegg til Norsk Hagetidend har den blitt sendt ut til 26 000 personer, og den har blitt delt ut på Hagemessa i Lillestrøm og på diverse arrangementer i regi av lokal- og fylkeslag. Innholdet i brosjyren har også blitt formidlet gjennom foredrag på mange ulike steder i landet.

Tiltakene i brosjyren har også blitt formidlet gjennom kampanjer på sosiale medier. 16 av illustrasjonene i brosjyren har blitt delt på Facebook og Instagram, med tilhørende tekst som har oppfordret folk til å utføre tiltakene. Vi har også opprettet “humledugnader” på Facebook, som oppfordret folk til å gjøre noe positivt for humla i sin egen hage eller balkong. Over 4000 personer ble med på humledugnad, og hage-kampanjen ga over 570 000 visninger.

Skog

Vi har sendt brev til både klima- og miljøminister Ola Elvestuen og den nye landbruk- og matministeren Olaug Bollestad der vi tar opp behovet for økt skogvern samt at vi har satt fokus på utfordringene med mangelfull kartlegging av biologisk mangfold. Miljøregistreringer i skog har i årevis vært kritisert av både biologer, skogøkologer og naturvernere. Tidligere stikkprøver har vist store svakheter både i metodikk og hvordan skogbruket selv har utført registreringene, og sommeren 2019 kom BioFokus med en viktig rapport som er en grundig dokumentasjon av at kritikken har vært berettiget.

Redusere utslippene av klimagasser

Møteplasser og organisasjonsarbeid

Møteplasser om klima og miljø over hele landet: Med støtte fra Norad har Naturvernforbundet gjennomført flere møter om klimarettferdighet rundt omkring i landet i løpet av 2019, blant annet i forbindelse med klimasøksmålet.

Broen til framtiden: «Broen til framtiden» er en stor konferanse for en rettferdig klimaomstilling som Naturvernforbundet arrangerer sammen med fagbevegelsen, trossamfunn og forskere. På konferansen på Folkets hus 22. mars 2019 var det over 600 deltakere.

Redd verden der du bor: Naturvernforbundet arrangerte samling dagen etter Broen til framtiden om miljøarbeid lokalt med innlegg om blant annet valget i 2019, lobbyarbeid og ekskursjon for å se hva Oslo kommune gjør.

Klimavalgalliansen og Klimabrøl: Sammen med andre aktører har Naturvernforbundet fortsatt arbeidet med å gjøre miljø til en viktig sak ved valget i 2019, og 30. august kulminerte det med et vanvittig klimabrøl utenfor Stortinget og flere steder i landet.

Klimastreiker: 2019 har vært året for ungdommens skolestreiker. Naturvernforbundet har studentlag som har vært sentrale i gjennomføringen av disse, og vi har bidratt til Natur og Ungdoms arbeid med å mobilisere ungdom til klimakamp.

Klimaseminar for studenter: I september ble årets klimaseminar for studenter arrangert i Halden, med deltagere fra studentlag i hele landet.

Vintersykkelfest på Ås: Det ble arrangert stor vintersykkelfest på Ås for studenter og andre i samarbeid med kommunen og universitetet.

Olje, klima og energi

Redusert oljeleting og oljefritt Lofoten, Vesterålen og Senja

Etter ti år med kampanjearbeid, folkelig mobilisering og politisk påvirkning fikk vi en stor politisk seier da Arbeiderpartiet vedtok på sitt landsmøte i april at de ikke lenger er for oljeboring utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja. Dette ble feiret med en stor folkefest på Youngstorget utenfor landsmøtet.

Klimasøksmål

I 2019 ble Naturvernforbundet også med som partshjelper i klimasøksmål Arktis. Saken ble ført i Borgarting lagmannsrett i november. I den forbindelse har en rekke lokallag og frivillige bidratt med leserbrev, debattmøter, seminarer, kunstinstallasjoner, foredrag og lysmarkering for å skape oppmerksomhet om oljeboring i Arktis og klimasøksmålet.

Naturvernforbundets rapport viser at full utfasing av fossil energi innen 2040 er mulig

I oktober lanserte vi rapporten «Fossilfritt Norge – hvordan fase ut fossil energi innen 2040». Rapporten fikk stor oppmerksomhet og det var smekkfullt på Kulturhuset i Oslo da den ble lansert. I rapporten viser vi at det er mulig å oppnå et fossilfritt Norge i 2040. Det forutsetter massiv satsing på energieffektivisering, redusert energibruk i transportsektoren samt en styrt avvikling av petroleumssektoren.

Til tross for at Norges kraftproduksjon er så godt som fri for olje, kull og gass, er vi sterkt avhengige av fossil energi. Vi brenner årlig om lag 170 TWh av dette, noe som er betydelig mer enn all norsk vann- og vindkraftproduksjon til sammen. I rapporten Fossilfritt Norge, som ble publisert 31. oktober 2019, viser Naturvernforbundet hvordan Norge kan bli kvitt den fossile energien innen 2040 uten store, naturødeleggende utbygginger av vann- og vindkraft.

Energibruk og energieffektivisering

Arbeidet med energiforbruk i bygg har dreid seg om innspill til politikerne om å bedre støtteordningene for energieffektivisering i husholdningene. Vi samarbeider med andre organisasjoner og aktører om dette.

Natur- og klimavennlige transportløsninger

I arbeidsprogrammet fra april 2018 heter det at Naturvernforbundets sekretariat skal bistå fylkeslag i arbeidet mot to store klima- og naturskadelige samferdselsprosjekter. Landsstyret

valgte i november 2018 ut tredje rullebane på Gardermoen og ferjefri E39 på Vestlandet som de to hovedsakene. Tredje rullebane var også valgt ut som hovedtema sammen med grønne og miljøvennlige byer to år tidligere og fulgte med inn i 2018.

I 2019 fortsatte vi å koordinere arbeidet i et nettverk mot bygging av tredje rullebane på Gardermoen, som foruten Naturvernforbundet består av Natur og Ungdom, Framtiden i våre hender, Greenpeace, Spire, Norges Bondelag, Norges Bygdekvinnelag, Norges Bygdeungdomslag, Norsk forening mot støy, Besteforeldrenes klimaaksjon samt Interesseorganisasjonen Nei til tredje rullebane. Tidlig i 2019 ga Naturvernforbundet og flere i nettverket innspill til et regjeringsutnevnt luftfartsutvalg i form av deltakelse på høringsmøte og skriftlig innspill. Utvalgets utredning kom mot slutten av 2019 og inneholder faktisk noen gode anbefalinger, blant annet at Avinors støtteordninger for nye ruter og trafikkvekst bør avskaffes. Dette følges videre opp i 2020.

Siden bygging av en tredje rullebane er avhengig av økt etterspørsel etter flyreiser, har Naturvernforbundet økt innsatsen for å synliggjøre forbedringsmuligheter for toget som alternativ til fly. Vi snakker nå primært om kortsiktige forbedringsmuligheter som lar seg gjøre uten ny infrastruktur. Vi snakker mye om bedre togforbindelser til utlandet, bedre muligheter for å kjøpe togbilletter mot kontinentet, krav om flere sovevogner i Norge og innkjøp av flere vogner generelt, slik at antall avganger på tog mellom landsdelene kan økes. Vi har hatt møter med Jernbanedirektoratet og andre aktører og gjort mye mediarbeid på dette temaet, som har fått økende oppmerksomhet i samfunnet i takt med økende klimabevissthet og bevissthet rundt flyreisens klimafotavtrykk. Facebook-gruppa Togferie viser dette engasjementet tydelig.

Ferjefri E39 er en av de andre utvalgte sakene. Her drives arbeidet fram av fylkeslaget i Hordaland. Sekretariatets innsats i saken økes i 2020.

Naturvernforbundet deltar i Jernbanealliansen og innehar ledervervet i denne paraplyorganisasjonen. Hovedfokus har vært å få økte bevilgninger til vedlikehold av jernbanenettet samt tiltak som gir mer gods på jernbane.

Internasjonalt

Klimarettferdighet står sentralt i Naturvernforbundets klimaarbeid. Vi jobber for at Norge skal gjøre sin rettferdige andel av den globale klimadugnaden som kreves under Parisavtalen i tråd med vårt historiske ansvar og vår økonomiske kapasitet. Dette avhenger av at Norge både kutter nasjonale utslipp, og bidrar til utslippskutt og tilpasning i land i Sør med minst ansvar og kapasitet for klimakrisa.

I desember 2019 møttes nesten alle land i verden i Madrid for klimatoppmøtet COP25. Der skulle alle land vise at de er klare til å skru opp sine klimaambisjoner i årene fremover, samt bli enige om regler for samarbeid og kvotekjøp under Parisavtalen, og støtte til land i Sør for tap og skade fra klimakonsekvenser som ikke kan tilpasses. FNs generalsekretær hadde også kalt inn til et uformelt toppmøte i september for å øke presset for forsterkede klimamål. Sammen med Regnskogfondet arrangerte Naturvernforbundet i forkant av september-toppmøtet et pressemøte.

Naturvernforbundet var til stede i andre uke under forhandlingene i Madrid. I tett samarbeid med Forum for utvikling og miljø (ForUM) og våre internasjonale partnere i Friends of the Earth (FoE) og Climate Action Network (CAN) fulgte vi forhandlingene. I tillegg til to møter mellom norsk sivil samfunn, klima- og miljøminister Ola Elvestuen (V) og forhandlingsdelegasjonen, og ytterligere møter med norske stortingsrepresentanter fra Stortingets energi- og miljøkomite som var til stede i Madrid, deltok Naturvernforbundet på flere markeringer arrangert av organisasjoner fra Sør om blant annet behovet for

økt klimafinansiering til utslippskutt, tilpasning og tap og skade. Vi hadde daglig kontakt med norske journalister i Madrid, holdt flere uformelle pressebriefinger underveis og satte norske journalister i kontakt med våre partnere i Sør. Sammen med norske ungdomsorganisasjoner ledet av Natur og Ungdom demonstrerte vi mot Norges utilstrekkelige klimaambisjoner og (på det tidspunktet) manglende vilje til å levere nye, mer ambisiøse klimamål innen fristen satt under Parisavtalen (9. februar 2020).

Som i mange tidligere år gikk forhandlingene på overtid. Forhandlingenes resultat var svært skuffende, spesielt når det gjaldt manglende signaler om at land vil øke sine klimamål i nye nasjonale planer, og viser hvor mye arbeid gjenstår i alle land for å prioritere klimahandling. Nok en gang ble land ikke enige om regler når det gjelder kvotehandel og andre samarbeid mellom land. Det var også lite fremgang når det gjaldt tap og skade. Naturvernforbundet kommer til å følge opp disse temaene i Norge og gjennom FoE og CAN mot det "store" klimatoppmøtet i Glasgow i november 2020.

Miljøvennlig hverdag

Naturvernforbundet har hatt økt fokus på forbruksarbeidet i 2019. Vi har:

- Bistått flere kommuner i utviklingen av deres plast- og forbruksstrategier.
- Jobbet for bedre forbrukspolitik, blant annet gjennom tiltak som redusert moms på reparasjoner, bedre støtteordninger for ENØK-tiltak, forbud mot unødvendig plastbruk og økning av andelen resirkulerte materialer på markedet.
- Vi har og jobbet med tekstil gjennom å delta i Tekstilaksjonens styringsgruppe og nettverkssamarbeid med SIFO, Forbrukerrådet og Framtiden i våre hender (FIVH).
- Jobbet med formidling av tips til hvordan man kan bli mer miljøvennlig i hverdagen, både på egne nettsider og i media.
- Avsluttet prosjektet Oljefri etter 10 års arbeid. Prosjektet oppnådde sitt overordnede mål, og fra 1.1.2020 er det forbudt å fyre med fossil mineralolje i Norge.
- Ny satsning på Energismart med hovedfokus er på oppvarmingsløsninger og ENØK.
- Økt synlighet på Ta vare på det du har gjennom bl.a. samarbeid med Finn.no og Oslo Miljøhovedstad
- Gitt innspill til regjeringens arbeid med ny stortingsmelding om sirkulærøkonomien.
- Driftet Kystlotteriet nasjonalt

Strandrydding og marin forsøpling

I forbindelse med Naturvernforbundets Store Plastjakt, støttet av Miljødirektoratet, har mer enn 15 fylkes- og lokallag, i alle landsdelene, etter søknad fått aktivitetstilskudd fra potten på 800 000 kroner i 2019.

I tillegg har vi jobbet med å oppmuntre til hverdagsrydding gjennom en av våre hovedkanaler for marin forsøpling, Facebook-siden «2-Minutters strandrydding– Se hva jeg fant!». Her oppfordrer vi gruppemedlemmene til å rydde litt hver dag og dele sine funn med resten. Denne gruppa har i løpet av 2019 økt fra cirka 2 500 til 3 636 deltakere, hatt 1 021 innlegg, 6 632 kommentarer, 33 622 reaksjoner, og mye aktivitet både i forbindelse med de nasjonale ryddeaksjonene og resten av året. Gruppen har følgende viktige funksjoner:

- Hjelpe publikum med identifisering av strandsøppelgjenstander
- Dokumentere hva slags avfall man finner langs kysten, fordelt på kildefraksjon
- Oppmuntre frivillige ryddere ved at de alltid har en kanal for å dele funn, stille spørsmål eller luft bekymringer med likesinnede.

I det øvrige arbeidet med strandrydding og kommunikasjon om plastutfordringer har vi samarbeidet bredt med nasjonale organisasjoner og forvaltningsorgan som Hold Norge Rent, Handelens Miljøfond, friluftsrådene, Senter for oljevern og marint miljø og Miljødirektoratet. Vi har også et mangfold av ulike samarbeidsaktører som er involvert i direkte strandryddingsaksjoner, som kan variere fra aksjon til aksjon, både lokalt og regionalt.

Kystlotteriet

Vi tok i 2019 over prosjektet Kystlotteriet fra Naturvernforbundet Østfold som en del av en nasjonal satsing i en prøveperiode.

I løpet av året samlet Kystlotteriet i overkant av 48 tonn søppel, fikk inn 4 500 lodd, og leverte ut om lag 25 000 sekker og 20 000 lodd. Den nye infrastrukturen vi satte opp med gratis utlevering av ryddeutstyr

og innleveringsavtaler har fungert godt. Kystlotteriet har også hatt mange ryddeaksjoner, både med skoler og frivillige ulike steder i landet. Prosjektet vokste seg veldig stort på kort tid og det gikk med mye ressurser på å drifte, samt å videreutvikle konseptet. Naturvernforbundet bestemte seg derfor for at prosjektet Kystlotteriet kan fortsette hos Miljøstiftelsen Elv og Hav fra og med 2020. Selv om Naturvernforbundet nasjonalt ikke vil drifte prosjektet videre oppfordrer vi fylkes- og lokallag til å fortsette det gode arbeidet med Kystlotteriet lokalt.

Plastforsøplingsfrie kommuner og plast- og giftfrie barnehager

Prosjektet «Plastforsøplingsfrie kommuner» har satt fokus på hva enkeltpersoner og kommuner kan gjøre med plastforsøpling og plastreduksjon. I løpet av året har vi laget tre guider til hvordan man kan jobbe med forsøpling og plast i sitt eget nærmiljø.

I mai lanserte vi en guide til hvordan man kan arrangere sin egen ryddeaksjon. På høsten kom guiden til hvordan man kan spore kilder og jobbe videre mot forsøpling, med blant annet en rask introduksjon til forurensningsloven. Den siste guiden ble lansert i desember, her har vi laget en liste over gode tiltak kommunen kan gjøre for å jobbe mot forsøpling og for plastreduksjon. Guidene har blitt delt hyppig på sosiale medier og er et levende verktøy for medlemmer og andre som vil gjøre en innsats for sitt lokalmiljø. De vil oppdateres og gjenbrukes ved fremtidige plastkampanjer.

I arbeidet med prosjektet har vi sett nærmere på noen konkrete temaer som kunstgressproblematikk, emballasje og plastgjenvinning.

2.-3. november arrangerte vi et plastseminar for medlemmer, aktive og tillitsvalgte i organisasjonen. Seminaret ble arrangert i Hønefoss i samarbeid med fylkeslagene i Buskerud og Vestfold. Her presenterte vi ulike prosjekter, synliggjorde hva sekretariatet jobber med og jobbet sammen med deltagerne for å lage strategier og planer for neste år.

Naturvernforbundets prosjekt om plast- og giftfrie barnehager gjennomføres i samarbeid med Private Barnehagers Landsforbund (PBL), Lekolar og NorEngros. Prosjektet ble videreført i 2019, og skal bidra til å redusere mengden plast og miljøgifter i PBLs mer enn 1900 barnehager. Målsetningen for 2019 var å nå enda flere barnehager med prosjektet. Naturvernforbundet deltok på PBLs landsmøte på Gardermoen med stand og hilsningstale ved Silje Ask Lundberg, samt med stand på Barnehagelederkonferansen i Bodø i september. Det ble i tillegg arrangert en fagdag for Kongsberg kommune. Veiledningsheftet som ble lansert høsten 2018 ble revidert og oppdatert til å inkludere mer om materiell og falldekker. Det ble også produsert et nytt sjekkpunkt-kort og "Plast- og giftfrie uteområder".

Plastkampanje

Våren 2019 lanserte sekretariatet kampanjen #plastfrisjokolade. Kampanjen skapte stort engasjement i sosiale medier. For å sette fokus på plastemballasje oppmuntret vi folk til å dele bilder av sjokoladepapir på avveie i en kampanje-gruppe på Facebook. Vi fikk inn over 630 innlegg og det ble delt cirka 1 300 bilder i perioden. I forbindelse med kampanjen var vi i dialog med de store sjokoladeprodusentene samt Mattilsynet om mulighetene for mer miljøvennlige emballaseløsninger. Vi har også samarbeidet med Odds Ballklubb som nå tilbyr sjokolade i løssvekt på deres stadion.

Oljefri og energismart

2019 var siste året for Naturvernforbundets klimaprojekt, Oljefri. Prosjektet har i over 10 år bidratt til at flere boligeiere har erstattet sine oljefyrte anlegg med fornybare oppvarmingsløsninger. Det har også vært et stort fokus på fjerning av nedgravde oljetanker som utgjør en stor forurensningstrussel. Vi har i løpet av de siste 10 årene sendt ut 73 986 brev til boligeiere med oljefyr sammen med over 50 kommuner

og Enova, samt arrangert 64 informasjonsmøter med til sammen nesten 7 000 deltakere. Oljefri har også deltatt og holdt foredrag på ulike konferanser, messer og seminarer. Oljefri har vært aktiv i både lokal og nasjonal media og har årlig hatt rundt 50 presseoppslag i avis, på radio og på TV. Nettsiden oljefri.no har hatt over 315 000 besøkende og har mottatt 6 847 forespørsler om fjerning av oljefyr. Vi har også tatt flere steg for å gjøre prosjektet tilgjengelig i hele landet og har nå Energispesialistdekning over nesten hele landet.

Forbudet mot fossil oljefyring innen 2020, som vi har jobbet for å få på plass siden prosjektets start, ble endelig vedtatt i 2017 og kom på Lovdata i 2018. Her har vi vært i dialog med ulike fagfolk, interesseorganisasjoner, kommuner, Miljødirektoratet, Kystverket og Klima- og miljødepartementet.

Prosjektet er avsluttet med tanke på kampanjeaktivitet, men nettsiden vil fortsatt ligge tilgjengelig med mulighet for å sende forespørsler til Energispesialister, samt lese informasjon om både oppvarmingsløsninger, støtteordninger og fjerning av oljefyrer og oljetanker.

Den relanserte nettsiden www.energismart.no har vært en nysatsning med tanke på å videreføre både samarbeidspartnere og aktivitet fra Oljefri, formidle energieffektivisering, fornybare energiløsninger og Naturvernforbundets energipolitikk. Her kombinerer vi det internasjonale arbeidet med TopTen HACKS (Heating and Cooling Knowhow and Solutions) og elementer fra Oljefri-prosjektet.

Det europeiske samarbeidsprosjektet TopTen har fortsatt vært viktig for Naturvernforbundet. TopTen-samarbeidet har som mål å gi forbrukerne oversikt over de mest energieffektive løsningene innenfor oppvarming og kjøling, samt smarte ENØK-tiltak. Vi valgte å søke midler til en ny treårsperiode fra Horizon2020 som vi har fått innvilget fra og med 2019.

Vi har også relansert og utvidet Oljefri-tilbyrderordningen vår, og den heter nå "Energispesialist". Vi kvalitetssikrer her bedrifter innen varme, ventilasjon, rådgivning, elektro, rehabilitering og sanering – de tiltakene som gjør boligen energismart. Bedriftene som søker om opptak til Energispesialist må som før innfri diverse krav til erfaring, organisering, økonomi, kompetanse og kundeoppfølging, samt gjennomføre en grundig søknadsprosess for å bli godkjent av ordningen.

Ta vare på det du har

Nettstedet www.tavarepaadetduhar.no har i 2019 hatt over 177 000 sidevisninger og en økt mengde henvendelser både på e-post og telefon. Veldig mange ønsker hjelp til å fikse tingene sine og informasjon om fiksearrangementer. Nettsiden inneholder en karttjeneste over lokale håndverkere, ulike tips for reparasjon og vedlikehold, konkurranser, synliggjøring av ulike håndverk og underkampanjer.

Det har blitt arrangert flere fiksemarkeder i storbyene Trondheim, Bergen og Oslo, samt andre enkeltarrangement andre steder i landet. Her har det vært mulig å reparere alt fra sykler, møbler, leker, klær og elektronikk helt gratis.

I Oslo har vi også samarbeidet med prosjektet RestartersOslo, som lager fiksefester for elektronikk. Sammen med dem, Deichmanske bibliotek, SoCentral og Norway Makers har det i 2019 blitt arrangert en rekke fiksefester for elektronikk og man har samlet over 50 frivillige restartere (fikser).

I arbeidet med kampanjen har vi knyttet til oss et stort nettverk med støttespillere, deriblant Forbrukerrådet, Mesterbrevnemda, Finn.no, Oslo Miljøhovedstad, Framtiden i våre hender, ulike kommuner og Sparebankstiftelsen DNB.

Noen av de største satsningene har blant annet vært det nye samarbeidet med Finn.no hvor vi sammen har hatt en nettkampanje om tekstiler på våren og to arrangement på Arendalsuka, ett om elektronikk og ett om tekstil. Vi har startet arbeidet med å videreutvikle og forbedre nettsidene gjennom støtte fra Sparebankstiftelsen DNB og vi har tilsluttet oss det europeiske nettverket *Right to repair* hvor vi sammen med ulike organisasjoner fra forskjellige land jobber for bedre forbrukerrettigheter på elektronikk og lovendringer på EU-nivå.

Den store klesbyttedagen

Lørdag 6. april 2019 arrangerte Naturvernforbundet "Den store klesbyttedagen" for fjerde gang. Arrangementet er et samarbeid med Naturskyddsföreningen i Sverige, Byttemarked.nu i Danmark, Landvernd i Island samt flere andre norske organisasjoner og interessepartnere, blant andre Natur og Ungdom, Miljøagentene, Fremtiden i våre hender, Bærekraftig liv, frivilligsentraler, biblioteker, barnehager via PBL, folkehøyskoler, hoteller, og privatpersoner. Vi inviterte også med Deichmanske biblioteks filialer i Oslo, og fikk til et vellykket samarbeid mellom to av våre egne lag og to av Deichmans filialer.

Naturvernforbundet inviterte alle fjorårets arrangører og interesserte. Vi videreførte fjorårets konsept hvor deltagere ble oppfordret til å ta med 7 rene og pene plagg de selv ikke bruker lenger for å bytte dem i 7 "nye" plagg og la andre få glede av det de ikke bruker lenger.

Tidligere års materiellpakke ble videreført for arrangører, samt konseptet med å veilede interesserte til markedene, blant annet via et kart over byttemarkeder så deltakere lett kunne finne sitt nærmeste arrangement. Totalt ble det gjennomført cirka 126 arrangementer i Norge og det ble byttet mer enn 54 000 plagg. De byttede plaggene under Klesbyttedagen gav til sammen en besparelse på 378 tonn CO₂-ekvivalenter, sparte mellom 135 og 203 millioner liter vann og førte til 40 tonn mindre kjemikaliebruk, sammenlignet med om folk skulle ha kjøpt nye plagg. Vi gjennomførte og en undersøkelse om folks klesvaner i etterkant av Den store klesbyttedagen hvor så mange som 82 prosent hevder at Den store klesbyttedagen har bidratt til å endre deres klesvaner.

Vi har hatt et økende fokus på tekstil i året som har vært. Vi har gjennomgått nettsider og innhold, samt utviklet politikk på plast i klær og jobbet mer politisk med tekstil for å gi Den store klesbyttedagen større tyngde.

Miljøvennlige nabolag

Vi ble våren 2019 kontaktet av Vellenes fellesorganisasjon som er en medlemsorganisasjon for velforeninger og grendelag i Norge. Sammen ble vi enige om å samkjøre våre felles interesseområder innenfor miljø, til inspirasjon for våre lokallag og deres medlemmer. Vi tok for oss de temaene Naturvernforbundet jobber med innenfor miljøvennlig hverdag og lagde brosjyren "Miljøvennlige nabolag", inspirert av brosjyren "Den naturvennlige hagen". Vi lanserte brosjyren på ByKuben i Oslo under Ombruksuka i november til god respons.

Internasjonalt prosjektarbeid

Naturvernforbundet har et omfattende internasjonalt prosjektarbeid. Samarbeidet med lokale miljøorganisasjoner er et viktig bidrag for å gjøre dem til sterkere aktører. Gjennom praktisk arbeid gjør vi hverdagen lettere for mange, og våre partnere bygger opp egen organisasjon. Mange av våre partnerland har begrenset politisk rom for det sivile samfunn, likevel deltar de fleste av våre partnere i viktige

prosesser med bidrag til utvikling av bedre miljøpolitikk. Det er mulig å følge store og små nyheter fra det internasjonale prosjektarbeidet på Facebook i gruppen «Naturvernforbundet Internasjonalt».

Operasjon Dagsverk

Naturvernforbundet samarbeider med Natur og Ungdom i Operasjon Dagsverk-prosjektet i Nigeria. Prosjektet handler om å gi ungdom som vokser opp med fattigdom, arbeidsløshet og oljeforurensning kunnskap om hvordan de selv kan skape en lysere framtid. Prosjektet går over fem år og består av tre moduler: Utdanning i skolen, entreprenørskap og ungdomsorganisering. Gjennom den nyetablerte ungdomsorganisasjonen Young Friends of the Earth Nigeria er det i dag etablert totalt 30 lokallag i fire forskjellige stater i Nigerdeltaet. I løpet av 2019 har tilsammen over 1000 ungdommer fra Young FoE fått opplæring i blant annet rettigheter, organisasjonsarbeid og kunnskap om hvordan de kan overvåke miljøkriminalitet og oljeutslipp. I løpet av 2019 har det også blitt etablert 32 energiklubber på utvalgte skoler. Totalt har 2700 elever fått teoretisk og praktisk opplæring om klima, miljø og fornybare løsninger gjennom disse skolene. 40 ungdommer har også lyktes i å etablere sin egen bedrift gjennom prosjektets entreprenørprogram. Av disse selger 38 stykker sollamper mens 2 reparerer og vedlikeholder sollamper og solcellepaneler.

Gjennom prosjektets entreprenørprogram har ungdommene lært hvordan de kan produsere og selge ovner. Her lærer 18 år gamle Faith (t.v) bort ovnsproduksjon til andre kvinner fra sitt eget lokalsamfunn.

Russland og Ukraina

Naturvernforbundet fikk i 2019 innvilget et treårig program fra Klima- og miljødepartementet med årlig støtte på 2 500 000 kr til prosjektet "Miljø i Russland" med støtte og samarbeid med russiske miljøgrupper.

Naturvernforbundet har en treårig samarbeidsavtale med Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet (DSA) om å fremme sikker dekommisjonering av gamle atomreaktorer i Russland og Ukraina. 2019 var andre år i treårs avtale med et budsjett på 2 250 000 kroner per år.

Prosjekt Miljø i Russland

Naturvernforbundet har et langvarig samarbeid med Russiske miljøgrupper. Vår hovedpartner er Russian Social-Ecological Union (RSEU). RSEU har ikke eget sekretariat eller ansatte, men er en viktig paraplyorganisasjon med medlemsgrupper over hele Russland. Naturvernforbundet støtter deres arbeid innen en rekke tema. I nærområdene på Kola og i St. Petersburg-regionen har vi et samarbeid om klassisk naturvern og oppfølging av trusler mot verneområder.

De siste årene har problemene og oppmerksomheten knyttet til behandling av kommunalt avfall eksplodert med store demonstrasjoner, blant annet knyttet til transport av avfall fra Moskva med deponering i Arkhangelsk. I 2019 har RSEU i samarbeid med Naturvernforbundet utviklet en strategi for behandling av kommunalt avfall og laget en guide for hvordan lokale grupper kan jobbe med kildesortering og kommunalt avfall. Våre partnere har også satt i gang med opprydding av plast langs strender og elver, undersøkt plastens opprinnelse og motivert for mindre bruk av engangspplast.

Naturvernforbundet har bidratt til arbeidet med lokale klimaplaner. Russland har ingen handlingsplan for reduksjon av klimagassutslipp.

Mer enn 1000 skoler over hele Russland har deltatt i skoleprosjektet SPARE om energieffektivisering og klima. Over 3000 lærere har deltatt på kurs arrangert av lokale miljøgrupper i Arkhangelsk, Murmansk, Karelen, St. Petersburg, Kaliningrad, og regionene Moskva, Volga, Ural, Sibir og Vladivostok. Samarbeidet med Naturvernforbundet har også gjort det mulig for RSEU å følge klimapolitikken nasjonalt og internasjonalt.

Prosjekt om gamle atomreaktorer

Prosjektet "Fra lukkede rom til åpenhet" samler miljøvernere i Russland og Ukraina om planlegging for nedstenging av gamle atomreaktorer. I Russland har vi et særlig fokus på reaktorene i Nordvest-Russland, Kola atomkraftverk som ligger sør for Murmansk og Leningrad som ligger utenfor St. Petersburg. Vi har lokale partnere begge steder, mens Russian Social-Ecological Union/ Friends of the Earth Russland følger opp generelle regler og all-russisk utvikling på atomkraft-feltet.

Sammen med atomkraft-partnerne våre har vi publisert flere rapporter som er tilgjengelige på Naturvernforbundets nettsider: naturvernforbundet.no/decommissioning-reports.

Afrika

Naturvernforbundet har en samarbeidsavtale med Norad for perioden 2017-20, med et årlig beløp på 6 375 000 kroner. Målet vårt er at disse pengene skal sørge for at minst 750 000 mennesker i Mosambik, Nigeria og Togo skal få tilgang på forbedrete energiløsninger i det daglige. Dette er først og fremst ved at de blir i stand til å skaffe seg en forbedret ovn og/eller en soldreven lampe med uttak for mobillading.

I løpet av 2019 har vi sørget for at over 140 000 mennesker har fått bedre energiløsninger. Dette er det beste resultatet så langt i perioden. Dette skjedde selv om en av partnerne i Mosambik opplevde at syklonen Idai herjet midt i deres arbeidsområde. Både de selv og målgruppene deres ble dermed helt satt ut i en periode og måtte heller fokusere på nødhjelp og gjenoppbygging i flere måneder. I tillegg var det i perioder også problemer med å få tak i hensiktsmessige lamper i Mosambik.

De som skaffet seg en soldreven lampe opplevde at de fikk bedre arbeidslys og lettere og billigere tilgang til lading av mobiltelefon. De nye eierne av effektive kokeovner opplevde at de bruke mindre enn halvparten så mye ved og at ovnene avga mindre røyk. Dermed har de spart penger og tid, kunne benytte seg mer av tjenester via mobiltelefon, fått bedre arbeidsvilkår på kveldstid og fått mindre øye- og luftveisproblemer. I tillegg har redusert brenning av tre, trekull og parafin gitt en betydelig klimaeffekt.

Klima og informasjon

Naturvernforbundet har i flere år dekket de internasjonale klimaforhandlingene i regi av FN. Forhandlingene i 2019, i Madrid, ble fulgt av klimarådgiver Aled Dilwyn Fisher. Les mer om internasjonalt klimaarbeid under "Redusere utslippene av klimagasser".

Vi deltar også i flere samarbeidsforum om klimapolitikk, med blant annet Friends of the Earth, Climate Action Network og flere.

Sammen med Regnskogfondet jobber Naturvernforbundet spesielt med utviklingen av skogtiltak under REDD+ med støtte fra NORAD.

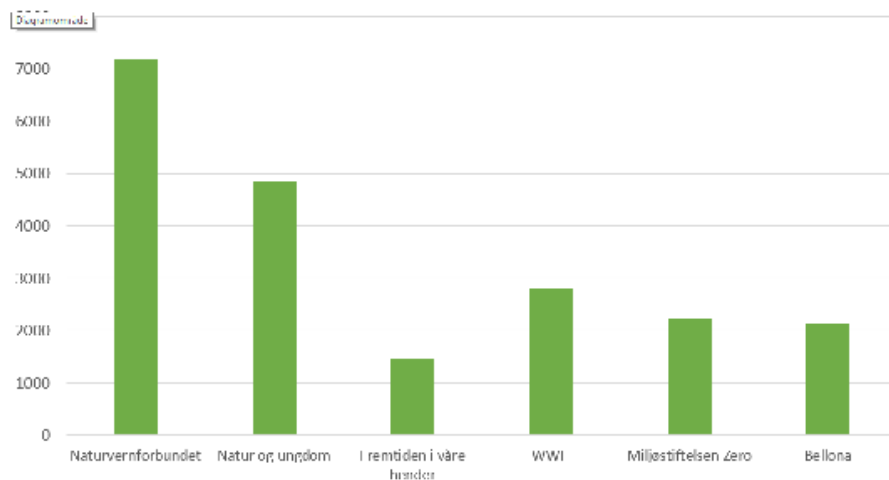
Media og kommunikasjon

Naturvernforbundet har i løpet av 2019 satt politisk dagsorden og oppnådd god mediedekning på et mangfold av saker. Naturvernforbundet fikk i 2019 stor oppmerksomhet og god mediedekning med blant annet følgende tema:

- Plast og marin forurensning (strandrydding og mikroplast)
- Klima, klimastreiker og vern av Lofoten, Vesterålen og Senja
- Vern av rovdyr og jakt på ulv
- Dumping av gruveavfall
- Vegutbygging
- Vassdrag og vindkraft
- Skogvern

Blant de norske miljøorganisasjonene har Naturvernforbundet flest medieoppslag i løpet av 2019, noe vi har hatt i mange år på rad. Nytt i 2019 er at særlig Natur og Ungdom har nærmet seg på grunn av en stor mengde oppslag rundt klimastreikene. (Kilde: Retriever)

Naturvernforbundet har et betydelig større medieavtrykk enn de andre miljøorganisasjonene. Dette skyldes i stor grad vår lokale organisering, med autonome lokal- og fylkeslag som setter dagsorden på sine egne saker, og dermed oppnår dekning i lokale medier.

Et flertall av medieoppslagene er i lokalaviser, altså at det er frivillige i Naturvernforbundets lokal- og fylkeslag som selv er i media, eventuelt supplert av ledelse sentralt.

Økt bruk av digitale flater

Naturvernforbundet har i 2019 fortsatt satsningen på bruk av digitale kanaler for å engasjere, mobilisere og nå ut med viktige natur- og miljøsaker, samt rekruttere nye medlemmer. Aktiviteten i sosiale medier, spesielt på Facebook, har økt betraktelig på grunn av økt frekvens på innhold.

Vi deler både eget og andres innhold, så både hyppighet og bredden på typer saker vi promoterer har økt sterkt. Vi har satset betydelig på annonsering på Facebook for å rekruttere nye medlemmer. Satsingen på digitale flater har gitt flere følgere i sosiale medier, økt nettrafikk og mange tusen nye medlemmer.

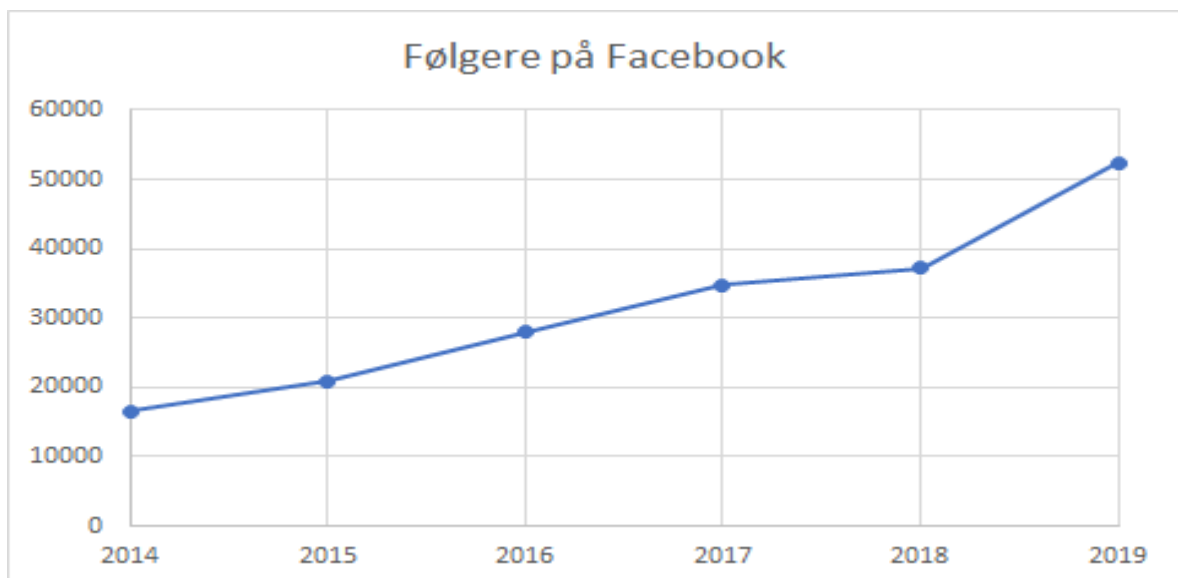
Trafikk til nettsidene www.naturvernforbundet.no

År	Sidevisninger	Trafikkøkning	Unike brukere	Innmeldinger
2019	3 916 496	55%	905 859	1 840
2018	2 523 223	11%	750 921	819
2017	2 273 772	14%	493 935	875

Nøkkeltall Facebook:

År	Følgere	Rekkevidde per 28 dg (snitt)	Engasjement per 28 dg (snitt)	Innmeldinger
2019	52 408	488 352	48 542	2 668
2018	37 196	153 108	12 053	54
2017	34 786	N/A	N/A	0

Antall følgere på Facebook 2014 til 2019:

Det er jevn aktivitet på Twitter, og i større grad lykkes vi også i at fagrådgivere og aktive bruker Twitter personlig (som seg selv) i tillegg til at Naturvernforbundet har en twitterkonto for alle saker. Twitter er en prioritert kanal for medie- og politikerpåvirkning.

Vi har aktiviteter også i andre kanaler (Instagram, Youtube og LinkedIn), selv om de ikke er prioritert. Det er sterkt økende aktivitet på Instagram, og vi passerte 10 000 følgere i 2019. Vi publiserer jevnlig på LinkedIn, men spredningen er marginal. Vi legger også ut stadig flere videoer på Youtube, men spredningen er minimal. I tillegg har vi flere temaflater på Facebook tilknyttet konkrete prosjekter.

Hva søker folk etter og hva leses på nett

Det er spesielt "nytteposter" som generer mye nettrafikk – og gir mer aktivitet enn rene nyhetssaker. Eksempler på disse er hvordan man skal bygge fuglekasse, bestilling av nei takk til reklame-klistremerker, bli med på klesbyttedag og lignende nyttige tips til forbrukere, noe som ser ut til å være etterspurt. Saker der vanlige folk har et handlingsalternativ, som for eksempel poster som oppfordrer til å bruke mindre plast, er også populære.

Et stort antall besøkende på nettsidene leser faktasaker om global oppvarming og enkelte engelskspråklige saker om blant annet miljøproblemer i Russland og Romania.

Google (søketrafikk) og Facebook er de to klart største trafikkdriverne for nettrafikk, ved siden av trafikk via epostkampanjer og direkte trafikk.

Nyhetsbrev til alle medlemmer

I 2018 begynte vi å sende ut nyhetsbrevet "Grønnere hverdag" til alle medlemmer, noe som fortsatte gjennom 2019. Formålet med nyhetsbrevet er å vise handlingsalternativer for enkeltpersoner i hverdagen. Det ble sendt fem utgaver i 2019, med tema knyttet til aktiviteter tilpasset årstid og Naturvernforbundets arbeid. Vi vil evaluere og gå videre med andre typer nyhetsbrev i 2020.

Dialog med støttespillere, medlemmer og givere

Stadig mer av kommunikasjonen med medlemmer og omverdenen går via Facebook, som er det klart største sosiale mediet. Vi har økt fra cirka 17 000 til over 50 000 følgere de siste fem år. I større grad enn tidligere er vi i direkte dialog med både enkeltmedlemmer og aktive gjennom Facebook. Vi fører ikke detaljert statistikk, men mottar anslagsvis 5000 kommentarer og meldinger via sosiale medier hver måned, hvor vi aktivt svarer cirka 10 prosent.

Medlemsmagasinet Natur & miljø

Det ble gitt ut to utgaver av medlemsmagasinet Natur & miljø i 2019. Begge bladene hadde egne, omfattende temaseksjoner, i tillegg til reportasjer og organisasjonsstoff. I nummer 1 var temaet fornybar energi, mens i nummer 2 var det olje.

Natur & miljø er medlem av Fagpressen, og hadde i 2018/19 et godkjent opplagstall på 22 782. Dette er en økning på nær 3000 fra 2018, og nær 4000 fra 2017. Dette skyldes økende medlemstall. Redaksjonen består av Kristian Skjellum Aas (redaktør) og Tor Bjarne Christensen (journalist).

Natur og Ungdom ble, sammen med den svenske klimaaktivisten Greta Thunberg, tildelt Stiftelsen Fritt Ords pris for 2019. Dette er stiftelsens høyeste utmerkelse.

- Natur og Ungdom og Greta Thunberg gjør en stor innsats i vår tids viktigste debatt ved å insistere på at det ikke først og fremst er mer kunnskap og bedre analyser som nå trengs, men handling og tiltak, sa Stiftelsen Fritt Ords styreleder Grete Brochmann under utdelingen, som skjedde på Den Norske Opera i Oslo i mai.

Gaute Eiterjord, Vilja Helle Bøyum, Elise Sørensen og Nils Nerhus Rørstad tok imot Fritt Ord-prisen på vegne av Natur og Ungdom. Foto: Monica Vegstein/Fritt Ord

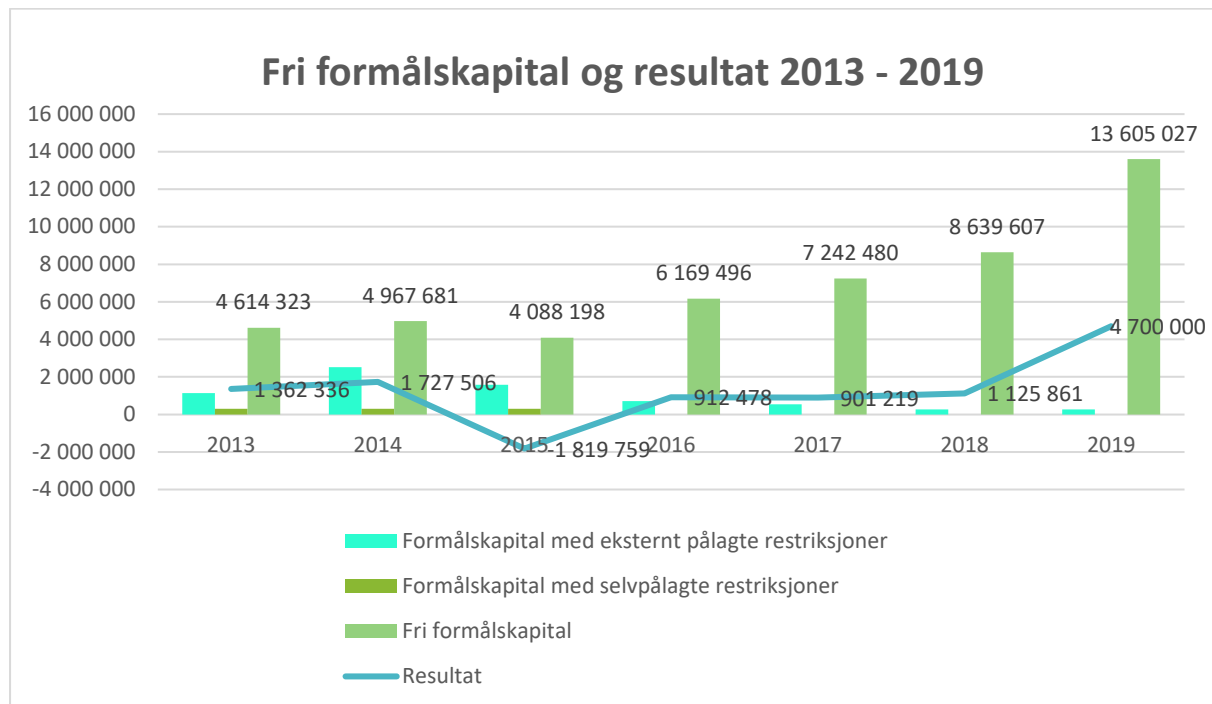
Økonomi og administrasjon

Teksten vil bli ferdigstilt etter at regnskap og årsberetning er klart.

Naturvernforbundets økonomi har styrket seg i 2019, med et resultat på over 4,5 millioner kroner.

Økningen skyldes i hovedsak at tilskuddet fra Norsk Tipping øker fra 2,2 til 4,8 millioner kroner, samt økte inntekter fra gaver og momskompensasjon.

I løpet av 2019 har sekretariatet tilbud økonomi- og regnskapstjenester for fylkes- og lokallag, og flere lag benytter nå dette tilbudet.

Vedlegg

Vedlegg 1: Styrende organer

Sentralstyret

Naturvernforbundets sentralstyre har i 2019 bestått av Silje Ask Lundberg (leder, Øyvind Johansen (nestleder), Rune Aanderaa, Ingeborg Gjærum, Wenche Skorge og Arnstein Vestre. Varamedlemmer er Kari Merete Andersen, Bernt Bull, Pernille Hansen og Kjell Magne Derås. Gaute Eiterjord har møtt for Natur og Ungdom med fulle møterettigheter i hele perioden. De ansatte har vært representert med møte- tale- og forslagsrett ved Arnodd Håpnes og Jorunn Ospedal Vallestad frem til sommeren og Arnodd Håpnes og Ida Lovise Skylstad etter sommeren. I tillegg har generalsekretær møtt. Sentralstyret har hatt fem fysiske møter i 2019 i tillegg har sentralstyret hatt elleve uformelle telefonmøter.

Landsstyret

Landsstyret har hatt 4 møter i 2019. Landsstyret har bestått av følgende i 2019:

Fylke/organisasjon	Fast	Vara
Agder	Jorunn Årstøl Stålsett	Harald Røed
Buskerud	Anne Foss	Martin Lindal
Finnmark	Annie Henriksen	Gunnar Reinholdtsen
Hedmark	Thomas Cottis	Stein Bie
Hordaland	Tina Sugunthi Felicien	Knut Espelid
Møre og Romsdal	Øystein Solevåg	Grete Lene Serikstad
Nordland	Bjørn Økern	Mathea Born
Nord-Trøndelag	Ellen Andersson	Gunnar Gustad
Oppland	Kjetil Bjørklund	Kristine Heistad
Oslo og Akershus	Gert-Fredrik Malt	Sidsel Selvik
Rogaland	Randi Storhaug	Kjetil Lønne Nilsen
Sogn og Fjordane	Anne-Line Thingnes Førund	John Anders Stavang
Sør-Trøndelag	Magne Vågsland	Ingerid Angell-Petersen
Telemark	Saskia Wanders	Torfinn Sanden
Troms	Anne-Lise Mortensen	Magnus Storvoll Strømseth
Vestfold	Ann Norderhaug	Pernille Grung
Østfold	Håkon Borch	Trine Strømme
Natur og Ungdom	Gaute Eiterjord	Jørgen Næss Karlsen
Natur og Ungdom	Åsa Braut Bache	Mia Cathryn Haugen Chamerlain
Miljøagentene	Are Shaw Waage	
Regnskogfondet	Nils Hermann Ranum	Yngve Kristiansen
Ansatte	Arnodd Håpnes	Jorunn Ospedal Vallestad Ida Lovise Skylstad

Vedlegg 2: Brev og høringsuttalelser sendt fra Naturvernforbundets ledelse, styrende organer og sekretariat

Naturvernforbundet sender svært mange brev, innspill og høringsuttalelser i løpet av et år. Listen her omfatter det som er sendt fra landsstyret, ledelsen, sekretariatet og der det har vært fellesbrev med fylkes- og lokallag og andre organisasjoner. Svært mange brev og høringsuttalelser sendes av fylkes- og lokallag. Disse er eventuelt er omtalt i lagenes årsrapporter og er ikke inkludert her. Lista er ikke uttømmende.

Høringsuttalelser sendt fra Naturvernforbundet i 2019

190201 Samferdsel, differensiert flypassasjeravgift
 190301 NNV Høring FNF strategi 2019 2023
 190430 Høring Naturvernforbundet norsk FSC standard
 190617 Høringssvar Naturvernforbundets innspill til forslag om opphevelse av brukthandelslova
 190906 Naturvernforbundet Høringsuttalelse Reguleringsplan Evenes
 190906 Finans, merverdiavgift
 190930 Nasjonal ramme for vindkraft, høringsuttalelse
 191001 Høring rovdyrforvaltning
 191001 Høringssvar driftskonsesjon for Nordic Rutile (Førdefjorden, Engebø)
 191001 Miljøorganisasjonenes innspill til Havforvaltningsplanene
 191001 Samferdsel, høringsuttalelse til rapport fra ekspertgruppe
 191010 Statsbudsjettet, næringskomiteen
 191010 Statsbudsjettet, næringskomiteen
 191011 Statsbudsjettet, finanskomiteen
 191014 Statsbudsjettet, utenriks- og forsvarskomiteen
 191016 Statsbudsjettet, energi- og miljøkomiteen
 191017 Statsbudsjettet, transport- og kommunikasjonskomiteen
 191025 Høringssvar forskrift om utforming og drift av idrettsbaner der det brukes plastholdig løst fyllmateriale
 191101 Høring på havvind, åpning av områder og energiforskrift
 191105 Høringsnotat dok8 naturmangfold
 191125 Innspill til strategi for urbant landbruk fra Sabima og Naturvernforbundet
 191205 Ny forskrift om kapasitetsøkning i oppdrett 2019 2020
 191211 Reviderte kriterier for kopipapir Svanemerke
 191220 Høringsuttalelse om miljø og helse i barnehager og skoler
 2019.04.30 Høringsuttalelse TFO 2019
 Evaluering minerallova NNV, NU, Sabima, NL, GP, FIVH
 Høyringsinnspel på detaljreguleringsplan for Engebø

Brev sendt fra Naturvernforbundet i 2019

091519 Brev til KLD med tiltak for redusert tekstilavfall og forurensning fra tekstiler
 100704 Brev til LMD om miljøregistreringer i skog
 101210 Oppnevning styrerepresentant i styret til miljømerket svanen 2019
 160529 Brev til NVE krever stans i arbeidene i Sørmarkfjellet
 181206 Brev til Zephyr Innvordfjellet Skrinlegg vindkraftutbygging
 190102 Brev til kommunrevisjon habilitet Flatanger Innvordfjellet Vindkraft
 190102 Klage Innvordfjellet Sivilombudsmann NNV og NOF
 190110 Samferdsel, cruisehavner
 190111 Skogvernrebrev til Elvestuen
 190117 Samferdsel, innspill luftfartsutvalg
 190124 Pant, brev om felles nordisk system

190126 Brev til utdanningsminister
 190131 Brev til Aremark kommune Innvordfjellet
 190131 Brev til Askim kommune Innvordfjellet
 190131 Brev til Buskerud fylkeskommune Innvordfjellet
 190131 Brev til Drammen kommune Innvordfjellet
 190131 Brev til Eidsberg kommune Innvordfjellet
 190131 Brev til Fredrikstad kommune Innvordfjellet
 190131 Brev til Halden kommune Innvordfjellet
 190131 Brev til Hobøl kommune Innvordfjellet
 190131 Brev til Marker kommune Innvordfjellet
 190131 Brev til Moss kommune Innvordfjellet
 190131 Brev til Rømskog kommune Innvordfjellet
 190131 Brev til Sarpsborg kommune Innvordfjellet
 190131 Brev til Skiptvet kommune Innvordfjellet
 190131 Brev til Spydeberg kommune Innvordfjellet
 190131 Brev til Våler kommune Innvordfjellet
 190131 Brev til Østfold fylkeskommune Innvordfjellet
 190204 Areal, utbygging Fossum Bærum
 190206 Jordbruk, klimatiltak
 190212 Fellesutspill vilkårsrevisjon Sira Kvina, OED
 190219 Klage Innvordfjellet OED NNV og NOF
 190305 Skogvernbrief til KLD og LMD etter møte fra Naturvernforbundet
 190311 Naturvern, Svaice Meløy
 190319 Nasjonalpark i Østmarka til Elvestuen fra NNV og ØV
 190319 Til KLD om Enovatilskudd fra NVH Elendig timing for nedtrapping
 190322 Klage Innvordfjellet Sivilombudsmann NNV og NOF
 190325 Stølefjorden Kragerø Feil i oppdrettssøknad
 190328 Samferdsel, brev KVV Oslo øst
 190410 OED utvidet høringsfrist vindkraft nasjonal ramme
 190411 Brev til Storebrand, Investering i selskap som bruker havet som avfallsplass for gruveavfall
 190424 Brev til OED, stans Sørmarkfjellet utbygging pga hubro NNV NOF
 190502 Brev til Trønderenergi innsyn i rapport om hubro
 190514 Samferdsel, fellesbrev planprosess for tredje rullebane
 190527 Transport, fellesbrev med T&E om drivstoffavgift på fly
 190529 Brev til NVE krever stans i arbeidene i Sørmarkfjellet
 190608 Letter on Czech Wilderness project bark beetles
 190611 Brev Elvestuen mikroplast tekstiler
 190620 Samferdsel, bilavgifter
 190628 Brev til OED Vindkraft miljøfaglige hensyn DNT NJFF NNV
 190703 Brev til NRK Korreksjon om Naturvernforbundet og Flyskam
 190710 Fullmakt tilgang til Riksarkivet Naturvernforbundet
 190711 Klage på kvote lisensfelling jerv
 190815 Anmeldelse flydieselutslipp Fjellhamarelv 0819 Naturvernforbundet Lørenskog
 190823 Samferdsel, togtilbudet
 190904 Brev til DirMin utsatt høringfrist Engebø
 190906 Innspill til engangsplast arbeidsgruppe
 190918 Samferdsel, fellesbrev Viken og tredje rullebane
 190919 OED Andmyran, Klage på innvilgelse av utsatt frist
 190926 Brev til Storebrand, møteforespørsel om investeringer i selskaper som dumper gruveavfall i sjø

191002 Brev KLD, Krever ny konsekvensutredning og utslippssøknad for Engebøprosjektet
191004 OED Guleslettene, Klage på godkjenning av forundersøkelser
191016 Brev til Stortinget EogM Nettariffer klimapolitiske mål
191022 Brev til Sunnfjord kommune innspel til høyringssvar på søknad om driftskonsesjon for Engebø
191104 Brev til OED KLD Vindkraft miljøfaglige hensyn DNT NJFF NNV
191108 Energi, klage Johan Sverdrup reklame Equinor
191114 Samferdsel, togreiseseminar 2020
191118 Smøla, vindkraft omgjøring av forlengelse
191124 Brev til energi og miljøkomiteen Innspill til endringer i konsesjonssystemet vindkraft
191124 Brev til KLD, Innspill til endringer i konsesjonssystemet for vindkraft
191124 Brev til OED, Innspill til endringer i konsesjonssystemet vindkraft
191129 Samferdsel, nordisk flyavgift
191202 Offentliggjøring klimakur 2030
191213 Statsbudsjettet 2021, innspill
191218 Invitasjon til fiskeriminister Nesvik oppdrettsrelaterte utfordringer
2019.08.10 Klage på løyve sibirbergknapp og gravbergknapp Tore Hals Mejdellsvei og Dr. Dedichensvei (Oslo)
2019.08.10 Klage på løyve sibirbergknapp og gravbergknapp Fjellstuvegen (Oslo)
25022019 Innspill fra WWF og Naturvernforbundet til mandat ekspertgruppe engangsplast
261120 Vindkraft brev til OED Smøla krav om omgjøring av forlengelse
Brev fellesnemnda Sunnfjord Detaljregulering Engebø
Brev Pensjonsfond utland gruvekatastrofe i Brasil
Brev til FM i Innland om skjøtsel av slåttemark
Challenge to NBIM
Innspill lisenskvote ulv Rovdyrnemnd 4 og 5, 2019
Klage driftskonsesjon Nussir
Klage på lisenskvote ulv Oppland 1109 2019
Klage på lisenskvote ulv utenfor ulvesona i region 4 og 5 0409 2019
Klage på manglande innsyn Nordic Mining
Konsultasjon rovviltforvaltning SEPT 2019
Kontroll og konstitusjonskomiteen Riksrevisjonen innsigelse DNT NJFF NNV WWF Norsk friluftsliv Sabima 2019
Krav om stans av skyting av sjøfugler ved oppdrettsanlegg
Nei til lisensjakt på bjørn i 2019
NNV Brev om Klimatiltak i jordbruket
Noregs Banks ansvar ved investeringar i gruveselskap
Rovdyrbrev KLD 2606 2019
Skogbrev Bollestad 2708 2019
Skogbrev Miljødirektoratet 2409 2019
Til Ola Elvestuen om fiskereguleringer 2021 innspill fra NGOene 17 10 19

Vedlegg 3: Oversikt over utvalg i Naturvernforbundet pr 31.12.2019

Skogutvalget:

Leder: Gjermund Andersen (NOA)

Medlemmer: Trude Myhre (NOA/Vestfold), Sigmund Hågvær (NOA), Gjermund Gjestvang (Hedmark), Ola W Krog (Østfold) og Tage Vedal (Nordland)

Gruveutvalget:

Utvalget har ingen leder.

Medlemmer: Mads Løkeland-Stai (Trøndelag), Anne-Line Thingnes Førsund (Sogn og Fjordane), Knut Altmann (Finnmark), Gunnar Gustad (Trøndelag), Gunnar Reinholdtsen (Finnmark), Kjerstin Elisabeth Uhre (Troms), Randi Storhaug (Rogaland), Susan Renshaw (Rogaland), Tina Andersen Vågenes (NOA), Jørgen Næss Karlsen (NU), Ingebjørg Marie Thorkildsen (NU)

Fiske- og oppdrettsutvalget:

Utvalget har ingen leder.

Medlemmer: Åsa Renman (Østfold), Rolv Sigurdson (Nordland), Svanhild Andersen (Finnmark), Arne Luther (Troms), Cato Iversen (Trøndelag), Eli Husjord (Trøndelag), Erling Solvang (Nordland), Anne-Karin Daniloff (Finnmark), Kjetil Nilsen (Rogaland), Leif Wasskog (Finnmark), Peder Johan Pedersen (Agder), Arnold Jensen (Troms), Silje Helen Hansen (NOA), Joar Hamlandsø (Trøndelag) og Therese Hugstmyr Woie (NU).

Vassdragsvernrådet:

Leder: Jan Olav Nybo (NOA)

Medlemmer: Per Flatberg (NOA), Erik Solheim (Sogn og Fjordane), Øystein Folden (Møre og Romsdal), Kari Fonnes (NOA), Oddvar Skre (Hordaland), Silje Helen Hansen (NOA), Tore Brænd (NOA), Vidar Skiri (Møre og Romsdal), Rune Folkvord (Rogaland), Kåre Flatlandsmo (Hordaland), Honorata Gajda (NOA), May Lene Meyer (Nordland), Torfinn Sanden (Telemark) og Christine Myrseth (Troms). og Øyunn Hasvik (NU).

Jordbruksutvalget:

Leder: Ann Norderhaug (Vestfold)

Medlemmer: Thomas Cottis (Hedmark), Hans Ivar Nesse (Vestfold), Siri Haugum, (Hordaland) Ingrid Vaksvik (Hordaland) og Anna Blix (NOA)

Internasjonalt utvalg:

Utvalget er ikke aktivt

Vedlegg 4: Årsberetning, regnskap og revisjonsberetning

Årsberetning 2019

Virksomhetens art og lokalisering

Norges Naturvernforbund er en landsdekkende medlemsorganisasjon med det formål: *å arbeide for å verne naturen og sikre livsmiljøet slik at menneskelig virksomhet ikke overskrider tålegrenser i naturen.*

Naturvernforbundet består av sentralstyre, landsstyre og landsmøte som organisasjonens besluttsende organer. Landsmøtet er organisasjonens øverste organ og ble sist avholdt i Stavanger i april 2018. Neste landsmøte er planlagt avholdt i Førde 24-26 april 2020, men på grunn av koronapandemien er landsmøtet foreløpig utsatt. Landsstyret har hatt 4 møter i 2019 og tilsvarende har sentralstyret hatt 5 møter.

Sekretariatet er lokalisert i Mariboes gate 8 i Oslo. En ansatt i sekretariatet har kontor i Kragerø. To regionsekretærstillinger er også ansatt i sekretariatet og har arbeidssted i Hadsel og i Trondheim, tilhørende fylkeslagene i Nordland, Troms og Finnmark og Trøndelag. Leder disponerer også en kontorplass i Tromsø.

Organisasjonens sekretariat hadde pr 31.12.2019 38 ansatte på hel- eller deltid, til sammen 34,85 årsverk, herav inkludert to regionansatte, samt leder honorert i fulltidsstilling og nestleder i 20% stilling. Pr 31.12.2019 er det tre ansatte som har midlertidig stilling. Medarbeidere engasjert i midlertidige stillinger arbeider på tidsavgrensede prosjekter.

Virksomheten omfatter medlemsrettet arbeid, miljøpolitisk påvirkningsarbeid overfor sentrale og lokale myndigheter, storting, næringsliv m.f. Naturvernforbundet er en sentral høringsinstans og uttalte seg om en rekke viktige miljø- og naturvernsaker overfor kommunal, regional og nasjonal forvaltning, samt overfor Regjeringen og Stortinget i 2019. Naturvernforbundet har et langsiktig internasjonalt prosjektsamarbeid innenfor klima, energieffektivisering, miljøundervisning og organisasjonsbygging.

I Russland og Ukraina bidrar Naturvernforbundet til å fremme sikker nedleggelse av de eldste atomreaktorene med støtte fra Direktoratet for Strålevern og Atomsikkerhet. I Russland har vi også samarbeidet med Russian Social-Ecological Union og lokale miljøgrupper om naturvern, klima, behandling av kommunalt avfall, plast og miljøundervisning med støtte fra Klima og Miljødepartementet. I Togo, Nigeria og Mosambik har Naturvernforbundet fortsatt arbeidet med energitilgang. I perioden 2017-19 har 378.000 personer fått en bedre hverdag ved at de har skaffet seg en ren og effektiv kokeovn og/ eller et lite solstrøm-anlegg. I 2019 ble det produsert og solgt 45.400 ovner og solgt 4.600 soldrevne lamper innenfor prosjektet.

Arbeidet etter innsamlingsaksjonen Operasjon Dagsverk i 2017 er videreutviklet i 2019 og støtter nå 20 lokalsamfunn rammet av oljeforurensning i Niger-delta med opplæring for etablering av inntektsgivende aktiviteter, ren energi og overvåking av oljeforurensning.

Naturvernforbundet er medlem av det internasjonale miljønettverket Friends of the Earth.

Årsberetning Norges Naturvernforbund 2019

I april 2019 var det sammenslåing av fylkeslagene i Trøndelag. Naturvernforbundet har ved utgangen av året 16 aktive fylkeslag, 96 lokallag (herav 6 studentlag) som jobber med natur- og miljøvernsaker. Flere fylkeslag har egne ansatte på hel- eller deltid. Frivillig arbeid utgjør hovedtyngden av organisasjonens aktivitet i fylker og kommuner over hele landet. Tillitsvalgte, aktive medlemmer og andre bidrar i tillegg vesentlig for å sikre og forsterke det faglige og organisatoriske nivået i organisasjonen. Samlet representerer Naturvernforbundet et omfattende faglig nettverk som sikrer stor innsikt i natur- og miljøspørsmål. Naturvernforbundet har nå fem aktive fagutvalg og en kontrollkomite, samt flere faglige ressursnettverk med frivillige i organisasjonen. Tillitsvalgte, medlemmer og ansatte sitter dessuten i rundt 100 forskjellige verv i organisasjonsstyrrer, faglige utvalg og diverse råd på vegne av Naturvernforbundet.

Naturvernforbundet hadde 31 128 medlemmer per 31.12.2019, en økning på 5 924 medlemmer eller 24 % fra året før. I tillegg var det registrert 1 315 faste givere (Naturvenner), en økning på 115 fra 2018. Fastgiverinntektene økte fra 1,498 til 1,671 mill. kroner. Gjennomsnittlig giverinntekt var i 2019 på 1 270 kroner mot 1 238 i 2018. Innsamlingsprosenten i 2019 var på 85 % en økning fra 74 % i 2018.

Naturvernforbundet ga i 2018 ut to nummer av medlemsbladet *Natur&miljø*. Bladet har et opplag på 22785 eksemplarer (godkjent opplagstall gjennom Fagpressen), herav 1845 gratisdistribuerte og 547 betalende abonnenter.

Sekretariatet leverer økonomitjenester til flere lokal- og fylkeslag. Det er i årsmeldingen for 2019 redegjort nærmere for enkeltprosjekter og måloppnåelse.

Redegjørelse for Aktivitetsregnskapet

Naturvernforbundet har ytterligere styrket økonomien gjennom 2019 og har per 31.12.2019 en fri formålskapital på 13,513 mill. kroner. Det betyr at vi har mer enn oppfylt målet i inneværende periode av arbeidsprogrammet om en fri formålskapital på 7 mill. kroner.

Aktivitetsregnskapet for 2019 viser et positivt aktivitetsresultat på 4,889 mill. kroner. Det er mer enn en firedobling av resultatet sammenlignet med de to siste årene. Det ble budsjettert forsiktig på inntektssiden i 2019 fordi det var stor usikkerhet rundt tilskuddet fra Norsk tipping, og først i desember fikk vi bekreftelse på tildelingen. Resultatøkningen skyldes først og fremst økt tilskudd fra Norsk Tipping samt en økning i innsamlede midler og gaver.

Sum anskaffede midler var i 2019 samlet på 57,235 millioner kroner, en økning på 9,835 mill. kroner fra 2018 og skyldes i hovedsak høyere prosjektinntekter/tilskudd og mer i innsamlede midler.

Tilskudd (driftsstøtten) fra Miljøverndepartementet var den største enkeltkilden til driftsinntekter, og utgjorde i 2019 7,581 mill. kroner, en økning på 0,723 mill. kroner fra 2018. Økningen skyldes at nye lokallag gav et ekstra tellende fylkeslag sammenlignet med 2018.

NORAD var den største enkeltkilden til prosjektinntekter på i alt 7,575 mill. kroner, det samme som i 2018. Innsamlede midler og medlemsinntekter utgjorde til sammen 11,020 mill. kroner, en økning på 1,788 mill. kroner fra 2018. Innsamlede midler/gaver økte med litt over 1 mill. kroner. Offentlige tilskudd utgjorde 48 % av de samlede inntektene, en nedgang på 8 prosentpoeng fra 2018. I løpet av de tre siste årene har de offentlige tilskuddenes andel av de totale inntektene blitt redusert med 18 prosentpoeng (fra 66 til 48 %). Det er i tråd med uttalte strategier å redusere organisasjonens avhengighet av offentlige tilskudd.

Årsberetning Norges Naturvernforbund 2019

Fra 2019 er fordelingen av tilskudd fra spilleoverskuddet til Norsk Tipping (spilleautomatinntekter) lagt om slik at den i større grad bidrar til å trygge viktige samfunnsoppgaver som store landsdekkende organisasjoner utfører på områdene helse, sosiale tjenester, krisehjelp og støttearbeid, natur-miljø og dyrevern. Tilskuddet fra Norsk Tipping mer enn doblet seg i 2019, fra 2,223 mill. kroner i 2018 til 4,800 mill. kroner i 2019.

Sum forbrukte midler var på til sammen 52,346 mill. kroner, en økning på 6,071 mill. kroner sammenlignet med 2018.

Tilskudd til internasjonalt arbeid gjelder i stor grad overføringer til prosjektpartnere i land i Øst-Europa og Afrika. Prosjektene i utlandet drives med midler i hovedsak bevilget av Norad, Utenriksdepartementet, Klima og miljødepartementet og Strålevernet.

Det ble i alt overført 6,691 mill. kroner til lokal- og fylkeslag, Miljøagentene og Natur og Ungdom i 2019. Det er en økning på 0,295 mill. kroner fra 2018 og skyldes økt overføring av medlemskontingent og noe mer aktivitetstilskudd over eksterne prosjekter. Medlemskontingenten til fylkes- og lokallagene var på i alt 3,436 mill. kroner.

På aktiviteter som oppfyller formålet ble det i 2019 i alt brukt 27,448 mill. kroner. Det er en økning på 4,219 mill. kroner fra 2018. Formålsprosenten for 2019 er på 86% en økning på 2 prosentpoeng fra 2018.

Kostnader ved administrasjon og styrende organer viser en liten nedgang fra 2018. Likviditeten har vært god i 2019. Overskuddslikviditet er plassert i norske banker som vanlig rentebærende innskudd og høyrentekonto.

Formålsskapital

Ved utgangen av 2019 har vi en total formålsskapital på 13,794 mill. kroner. Det er en økning på 4,889 mill. kroner fra 2018. Av dette utgjør fri formålsskapital 13,512 mill. kroner, en økning på 4,873 mill. kroner fra 2018. Formålsskapital med eksternt pålagte restriksjoner utgjør 0,281 mill. kroner, en økning på 0,016 mill. kroner fra 2018.

Vi vurderer situasjonen i forbindelse med den pågående korona-pandemien slik at Naturvernforbundet har inntekter og likviditet til å opprettholde driften som normalt. Så vil det bli gjort løpende vurderinger av inntektssituasjonen og forutsetningen kan raskt endre seg dersom statlig støtte, prosjektinntekter eller gaveinntekter plutselig faller helt eller delvis bort. I så fall vil det bli iverksatt tiltak for å sikre forbundets drift.

I årsregnskapet for 2019 er fortsatt drift lagt til grunn og styret bekrefter at forutsetning er tilstede.

Arbeidsmiljø

Sykefraværet i Naturvernforbundet i 2019 var på 3,53 % av total arbeidstid. Det er en liten økning fra 2018 hvor sykefraværet var på 2,64 %. Det egenmeldte sykefraværet utgjorde 1,61 % og langtidsfraværet (mer enn 16 dager) var på 1,92 %. Det var ingen personskader eller ulykker blant ansatte i 2019. Arbeidsmiljøutvalget har i 2019 hatt to møter, og det ble igangsatt arbeid med ny arbeidsmiljøundersøkelse som skal gjennomføres i januar 2020.

Likestilling

Forbundets mål er å sørge for god kjønnsbalanse både i tillitspersonapparatet så vel som i sekretariatet. Landsstyret har en kjønns sammensetning som tilfredsstiller våre vedtekter der det står at «kjønnsfordelingen i landsstyret bør ikke vise større ulikhet enn 60–40». Kjønnsfordelingen i sekretariatet er svært jevn, og av de ansatte pr 31.12.2019 er det 18 kvinner og 20 menn (inkl. 2 honorerte tillitsvalgte). Ledergruppen består av tre kvinner og fire menn (per 31.12.2019). Leder og generalsekretær er begge kvinner.

Årsberetning Norges Naturvernforbund 2019

Lønssystemet er bygget på stillingskategorier, hvor ansiennitet og utdannelse bestemmer lønnsnivået. Det er ikke rom for individuelle lønnsforhandlinger. Dette gjør at det ikke er merkbar forskjell i lønn mellom menn og kvinner som har samme erfaringsbakgrunn og stillingskategori.

Påvirkning av det ytre miljø

Vår tjenesteproduksjon forutsetter bruk av ulike ressurser som vi søker å begrense mest mulig. Landsstyret vedtok i november 2019 en reisepolicy for Naturvernforbundet som legger stor vekt på miljø. Internasjonale reiser var vårt største bidrag til klimagassutslipp i 2019. Vi tilstreber å gjøre reisevirksomheten så lite miljøbelastende som mulig ved å benytte gange, sykkel og kollektivtransport i Oslo-området og mest mulig tog/buss i Norge der det er praktisk mulig. Vi benytter Zoom, Skype el. i stor utstrekning, noe som gjør det lettere å unngå unødvendige reiser. Innkjøp gjøres forsøksvis brukt, og vi har stort fokus på vedlikehold og reparasjon fremfor å kjøpe nytt. Høsten 2019 ble det gjennomført en enkel oppgradering av lokalene, og innkjøp av møbler var i hovedsak brukt, samt at eksisterende møbler ble gitt tilbake til leverandør.

Naturvernforbundet har ikke et fullstendig klimaregnskap. Sekretariatets aktiviteter rapporteres til Miljøfyrtårn og vi har på den måten oversikt over en del av organisasjonens miljøbelastning. På dette grunnlaget er det mulig å anslå våre utslipp knyttet til flyreiser. I 2018 var det 75 flyreiser (en vei) med slik fordeling:

Strekning	Antall	kg CO ₂ ¹	SUM kg CO ₂
Norge og Norden	65	85	5 525
Europe	4	250	1 000
Interkontinentalt	6	1 500	9 000
SUM	75	1 835	15 525

Fremtidig utvikling

Naturvernforbundet har styrt arbeidet i 2019 etter arbeidsprogrammet som ble vedtatt på landsmøtet i Stavanger i 2018. Det er gjort prioriteringer i arbeidsprogrammet i tråd med vedtak i styrende organer. Nytt arbeidsprogram skal vedtas på landsmøtet i Førde i april 2020.

Klima og miljødepartementet vil i løpet av vinter/tidlig vår endre forskriften for «Tilskudd til frivillige miljøorganisasjoner og allmennyttige miljøstiftelser» som følge av antall fylkes og kommuner er endret gjennom fylkes- og kommunereformen. Dette har endret strukturen med antall lokal- og fylkeslag i miljøorganisasjonene og vil dermed påvirke beregningen av tilskuddenes størrelse under ordningen. Vi regner med at Naturvernforbundet får forskriftsendringen på høring. Departementet har som mål at endret forskrift skal være klar til søknadsfristen 15. mai 2020 for tilskudd i året 2021.

Vi har i 2019 hatt en betydelig økning i nye medlemmer samtidig som antall fastgivere øker både i antall og beløp. Klimasaken er langt høyere på dagsorden med skolestreiker

¹ Kalkulert ut ifra antatt reiselengde, tall som Forsker Borgar Aamaas ved CICERO Senter for klimaforskning har gitt Dagsavisen basert på et prosjekt CICERO og Transportøkonomisk institutt har ledet. Dette gir følgende eksempler; Oslo-Bergen: 85 kilo, Oslo-London: 240 kilo, Oslo-New York: 1.100 kilo, Oslo-Bangkok: 1.700 kilo. Tilsvarende tall kommer fra kalkulatoren <http://www.ecopassenger.org/> for samlet oppvarmingseffekt av flyreiser.

Årsberetning Norges Naturvernforbund 2019

og stadig mer fokus i media, samtidig som FNs naturpanel sin rapport fra mai 2019 har løftet frem naturvernsaken. Naturvernforbundets satsning på verving og kampanjer i sosiale medier gir har vært riktig og kombinert med at interessen for natur- og miljøsaken er voksende i befolkningen samtidig med flere store og engasjerende saker, har det gjort at vi per 1. mars 2020 har mer enn 33.000 medlemmer. Det er 5.000 flere medlemmer enn målkravet i inneværende arbeidsprogramperiode.

Anti-korrupsjon

Naturvernforbundet jobber aktivt med vårt anti-korrupsjonsarbeid både innad og mot våre partnere og har vedtatte retningslinjer for vårt anti-korrupsjonsarbeid som også har blitt godkjent av våre bidragsytere. Enhver form for mislighold må rapporteres av våre partnere og eventuelt tilbakebetales. Det er ikke rapportert inn noe mislighold i 2019. Etske retningslinjer er under revisjon med egen arbeidsgruppe og skal vedtas av landsstyret i mars 2020.

Styring av finansiell risiko

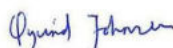
Naturvernforbundet hadde i 2019 48% offentlig finansiering. Det er en nedgang fra 56% i 2018. Med tanke på usikkerhet i tildelinger og kriterier for ulike offentlige støtteordninger vil vi fortsatt jobbe for å øke andelen inntekter fra andre kilder, men vi er likevel komfortable med at under halvparten av forbundets inntekter nå finansieres med offentlige midler.

Oslo, 30. mars 2020

I styret for Norges Naturvernforbund

Silje A. Lundberg
leder

Øyvind Johnsen
nestleder

Ingeborg Gjærum
styremedlem

Rune Aanderaa
styremedlem

Kari Merete Andersen
varamedlem

Arnstein Vestre
styremedlem

Therese Hugstmyr Woie
styremedlem Natur og Ungdom

Maren Esmark
generalsekretær

Årsberetning Norges Naturvernforbund 2019

Balanse 2019 - Norges Naturvernforbund

Eiendeler	Note	31.12. 2019	31.12. 2018
Anleggsmidler			
Inventar, maskiner, IT etc.	6	713 039	886 562
Langsiktige fordringer		216 000	216 000
Sum anleggsmidler		929 039	1 102 562
Omløpsmidler			
Varer			
Fordringer			
Kundefordringer	10	4 824 177	4 145 821
Andre kortsiktige fordringer		1 700 367	1 921 898
Sum fordringer		6 524 544	6 067 719
Bankinnskudd, kontanter og lignede	9	23 249 861	13 489 158
Sum omløpsmidler		29 774 406	19 556 877
Sum eiendeler		30 703 445	20 659 440
Formålskapital og gjeld	Note		
Formålskapital			
Formålskapital med eksternt pålagte restriksjoner	8	281 609	265 420
Fri formålskapital	8	13 512 930	8 639 607
Sum formålskapital	8	13 794 539	8 905 027
Gjeld			
Kortsiktig gjeld			
Gjeld til kredittinstitusjoner		-	3 750
Leverandørgjeld	10	942 502	1 056 879
Skyldig offentlig avgifter		1 590 467	1 710 789
Tilskuddsgjeld		2 763 694	796 356
Annen kortsiktig gjeld		11 612 243	8 186 639
Sum kortsiktig gjeld		16 908 906	11 754 413
Sum Formålskapital og gjeld		30 703 445	20 659 440

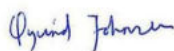
Årsberetning Norges Naturvernforbund 2019

Oslo, den 30. mars 2020

I styret for Norges Naturvernforbund

Silje A. Lundberg
leder

Øyvind Johnsen
nestleder

Ingeborg Gjærum
styremedlem

Rune Aanderaa
styremedlem

Kari Merete Andersen
varamedlem

Arnstein Vestre
styremedlem

Therese Hugstmyr Woie
styremedlem Natur og Ungdom

Maren Esmark
generalsekretær

Årsberetning Norges Naturvernforbund 2019

Naturvernforbundet

Aktivitetsregnskap 2019 - Norges Naturvernforbund

Anskaffede midler	Note	2019	2018
Medlemsinntekter	2	6 796 359	6 036 626
Tilskudd	3	42 315 976	32 870 492
Offentlige tilskudd		27 670 071	26 812 342
Andre tilskudd		14 645 905	6 058 150
Innsamlende midler, gaver mv	4, 7	4 224 555	3 196 314
Opptjente inntekter fra operasjonelle aktiviteter		3 838 790	5 270 242
Finans- og investeringsinntekter		43 749	27 897
Andre inntekter		16 200	0
Sum anskaffede midler		57 235 629	47 401 571
Forbrukte midler			
Kostnader til anskaffelse av midler	7	3 146 866	3 179 332
Kostnader til innsamling		627 648	847 178
Kostnader til medlemsadministrasjon		1 535 052	1 343 298
Kostnader til arbeid med tilskudd og generell markedsføring		626 016	611 998
Kostnader til anskaffelse av andre midler		358 150	376 858
Kostnader til organisasjonens formål	7	44 994 904	38 790 074
Tilskudd og bevilgninger til oppfyllelse av organisasjonens formål		17 546 433	15 560 712
Kontingentoverføringer fylkes- og lokallag		3 436 073	3 286 120
Tilskudd til nasjonale samarbeidspartnere, samt fylkes- og lokallag		3 349 394	4 081 618
Internasjonalt arbeid, overføringer til samarbeidspartnere		10 760 966	8 192 974
Kostnader til aktiviteter som oppfyller formålet		27 448 471	23 229 362
Klima, forbruk, energi, forurensning, naturmangfold inkl. internasjonalt		17 258 395	13 679 402
Kampanje- og organisasjonsarbeid		8 222 040	7 776 296
Kommunikasjon		1 968 036	1 773 664

Årsberetning Norges Naturvernforbund 2019

Administrasjons- og styrekostnader	7	4 204 347	4 306 304
Sum forbrukte midler	1, 5, 6	52 346 117	46 275 710
Aktivitetsresultat		4 889 512	1 125 861
Disponeringer av formålskapital			
Formålskapital med eksternt pålagte restriksjoner		16 189	-271 266
Formålskapital med selvpålagte restriksjoner			
Annen formålskapital		4 873 323	1 397 127
Sum disponering formålskapital	8	4 889 512	1 125 861

Årsberetning Norges Naturvernforbund 2019

Noter til årsregnskap 2019

Regnskapsprinsipper

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med God Regnskapsskikk (F) for Ideelle Organisasjoner (standarden) og små foretak, og består av følgende:

- ✓ Aktivitetsregnskap
- ✓ Balanse
- ✓ Noter

Årsregnskapet, som er utarbeidet av foreningens styre og ledelse, må leses i sammenheng med styrets beretning og revisjonsberetningen som til sammen utgjør det totale årsregnskap.

Omløpsmidler/Kortsiktig gjeld

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter normalt poster som forfaller til betaling innen ett år etter balansedagen, samt poster som knytter seg til varekretsløpet. Omløpsmidler vurderes til laveste verdi av anskaffelseskost og antatt virkelig verdi.

Andre omløpsmidler vurderes til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi

Bankinnskudd, kontanter o.l

Bankinnskudd, kontanter og andre betalingsmidler med forfallsdato som er kortere enn tre måneder fra anskaffelse

Anleggsmidler/Langsiktig gjeld

Anleggsmidler omfatter eiendeler bestemt til varig eie og bruk. Anleggsmidler er vurdert til anskaffelseskost. Varige driftsmidler balanseføres og avskrives over driftsmidlets økonomiske levetid. Varige driftsmidler nedskrives til gjenvinnbart beløp ved verdifall som forventes ikke å være forbigående. Gjenvinnbart beløp er det høyeste av netto salgsverdi og verdi i bruk. Verdi i bruk er nåverdi av fremtidige kontantstrømmer knyttet til eiendelen. Nedskrivningen reverseres når grunnlaget for nedskrivningen ikke lenger er til stede.

Varer

Varer er vurdert til det laveste av anskaffelseskost og netto salgsverdi.

Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer oppføres til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av en individuell vurdering av de enkelte fordringene og en tilleggsavsetning som skal dekke øvrige påregnelige tap.

Skatt

Norges Naturvernforbund er ikke ansett skattepliktig for sin virksomhet, jfr. skattelovens § 2-32.

Inntekt

Medlemsinntekter inntektsføres for det året de gjelder.

Årsberetning Norges Naturvernforbund 2019

Tilskudd inntektsføres i den periode de er bevilget til. Ubenyttet tilskudd med tilbakebetalingsvilkår oppføres som kortsiktig gjeld ved årets slutt. Andre tilskudd som ikke fullt ut er anvendt i regnskapsperioden inngår i formålskapital med eksterne bindinger.

Gaver inntektsføres på mottakstidspunktet.

Avtaler/samarbeidsavtaler inntektsføres for det året de gjelder.

Pensjonskostnad

Naturvernforbundet har plikt til å tjenestepensjonsordning etter lov om obligatorisk tjenestepensjon. Naturvernforbundets pensjonsordninger tilfredsstiller kravene i denne lov.

Naturvernforbundet har både innskuddsordning og ytelsesordning for sine ansatte. Ytelsesordningen ble lukket 31.12.2014 og ansatte født før 1958 valgte å stå i den ytelsesbaserte ordningen i KLP. Øvrige ansatte har en innskuddsbasert pensjonsordning via DNB og med 7 % innskudd, hvorav de ansatte betaler 2 %. Ordningen regnskapsføres som en innskuddsbasert pensjonsordning, som i praksis innebærer kostnadsføring av betalt premie.

Fordeling av kostnader

Kostnader er i størst mulig grad direkte henført til den aktiviteten de hører til. I 2018 er felleskostnader som eks. husleie, IKT og lønn og personalkostnader fordelt på en rimelig og konsistent måte på de ulike aktivitetene.

Ved fordeling av kostnader er tid pr aktivitet, arealbruk og/eller andel personal benyttet som fordelingsnøkkel. Fordelingsnøkkel oppdateres årlig eller ved store endringer i fordeling.

Ikke fordelbare felleskostnader inngår i administrasjonskostnader.

Note 1 – Kostnader etter art

Driftskostnader	2019	2018
Vareforbruk	467 944	445 041
Lønnskostnader med mer	22 489 195	18 455 407
Av/nedskrivning driftsmidler	383 295	356 840
Annen driftskostnad	28 997 219	27 002 510
Sum driftskostnader ex finanskostnader	52 337 653	46 259 798
Finanskostnader	8 464	15 912
Sum driftskostnader	52 346 117	46 275 710

Årsberetning Norges Naturvernforbund 2019

Note 2 – Antall medlemmer per 31.12.2019

Medlemskategori	2019	2 018	2 017	2 016	2 015
Æresmedlemmer	7	9	8	8	8
Livstidsmedlemmer	170	173	174	173	187
Hovedmedlemmer	16 229	12 646	12 271	11 693	11 285
Studentmedlemmer	680	624	656	585	672
Rabattert medlemskap	2 019	1 808	1 775	1 694	1 643
Familiemedlemskap	3 703	3 071	2 917	2 770	2 654
Rabatter familiemedlemskap	406	356	341	334	322
Husstandsmedlemmer	5 633	4 839	4 724	5 851	5 581
Husstand Miljøagent	2 281	1 678	1 481		
<i>Totalt familiemedlemmer*</i>	<i>7 914</i>	<i>6 517</i>	<i>6 205</i>		
Antall	31 128	25 204	24 347	23 108	22 352
Endring fra foregående år	5 924	857	1 239	756	1140
Faste givere (Naturvenn)	1 315	1 210	1 230	1 068	947

*Fra og med 2017 er husstandsmedlemmer med Miljøagentmedlemskap skilt ut i egen medlemskategori.

Betalt medlemskap etter Klima- og Miljødepartementets søknadskrav

	2019*	2018	2 017
Livstidsmedlemmer	171	173	173
Hovedmedlemmer	13 566	11 096	10 230
Studentmedlemmer	467	424	385
Rabattert medlemskap	1 815	1 610	1 530
Familiemedlemskap	3 326	2 766	2 476
Rabatter familiemedlemskap	364	320	287
Husstandsmedlemmer	6 954	5 749	5 121
Antall	26 663	22 138	20 202

*2019 er søknadsåret, mens grunnlagstallene er for 2018.

Medlemsåret går fra 1.10 til 30.9. Kontingenten blir avkrevd 1.10 for påfølgende år. Antall medlemmer pr. 31.12.2019 er basert på alle medlemmer innmeldt pr. 31.12.2019 uavhengig om betalt eller ikke. Søknaden til Klima- og Miljødepartementets er meget spesifikk på hvordan man beregner medlemmer og tallet er derfor noe lavere siden kriteriene er forskjellig fra årsberetningen pr. 31.12.2019.

Årsberetning Norges Naturvernforbund 2019

Note 3 – Tilskudd og inntekter 2019

Offentlige midler	2019	2018
NORAD	7 575 000	7 575 000
Klima og miljødepartementet, grunnstøtte	7 581 996	6 857 997
Klima og miljødirektoratet	5 606 000	5 530 000
Klima og miljødepartementet	2 450 000	2 180 000
Statens strålevern	2 404 662	2 250 000
Lotteri og stiftelsestilsynet (momskompensasjon)	1 621 656	1 487 277
Utenriksdepartementet	0	100 000
Kommuner	340 000	733 000
Fylkeskommuner	185 000	210 000
Sum offentlige midler	27 764 314	26 912 274

Overført til påfølgende år	94 243	108 932
	27 670 071	26 812 342

Andre tilskudd	2019	2018
Norsk Tipping spilleoverskudd	4 800 815	2 223 750
Operasjon Dagsverk	3 500 000	1 600 000
Sparebankstiftelsen DNB	2 205 583	1 261 047
Handelens Miljøfond	1 570 000	0
Kystlotteriet (Fylkeslaget i Østfold)	1 267 233	0
EU-Ademe	544 295	0
Alcoa	513 000	0
Sparebankstiftelsen 1 Østfold Akershus	300 000	0
Haldor Viriks Legat	300 000	250 000
Enova	250 000	150 000
Jernbanealliansen	220 000	0
SRN bidrag	190 000	190 000
Finn.no	175 000	0
Naturvernforbundet i Trøndelag	130 000	0
Tides Foundation	54 074	0
Miljøagentene	30 000	0
Tekstilaksjonen, diverse	24 375	195 000
Byggenæringens Landsforening	0	250 000
Umoe Restaurants	0	140 000
Grønt Punkt Norge	0	100 000
Det økologiske Råd	0	71 973
Hnuti Duha	0	19 730
IKEA Norge	0	10 000
Andre bidragsytere	0	102 000
Sum andre tilskudd	16 064 375	6 563 500
Overført til påfølgende år	1 428 470	505 350
	14 645 905	6 058 150

Årsberetning Norges Naturvernforbund 2019

Note 4 - Spesifikasjon av innsamlede midler

Gavekategori	2019	2018
Faste givere	1 671 541	1 498 571
DM kampanjer, testamentariske gaver, enkeltgaver	2 553 014	1 697 571
Sum gaver og innsamlinger	4 224 555	3 196 314

Kontantprinsippet legges til grunn for inntektsføringen.

Note 5 - Personalkostnader, ytelser til ledelsen, revisor mv

Lønnskostnader mv	2019	2018
Lønn, feriepenger mv.	16 756 718	14 007 116
Arbeidsgiveravgift	2 790 504	2 296 968
Pensjonskostnader og sluttvederlag O/U fond	2 379 971	1 699 057
Annen godtgjørelse	562 002	452 266
Sum	22 489 195	18 455 407

	2019	2018
Antall årsverk	34,85	30,55

Det er ikke brukt av premiefondet i 2019, i motsetning til i 2018 hvor det ble brukt 550.000 kroner

Det er ikke stilt garantier eller ytt lån til ledende personell eller styremedlemmer. Styrets leder har mottatt lønn for sitt arbeid. Styrets nestleder er lønnet i 20 % stilling, mens øvrige styremedlemmer ikke har mottatt honorar for sine verv.

Ytelser til leder og generalsekretær	Leder	Generalsekretær
Lønn	739 882	742 113
Pensjonsutgifter	45 758	44 647
Annen godtgjørelse (trekkpliktig)	75 065	12 921
Sum	860 705	799 681

Kostnadsført revisjon og regnskapsbistand ekskl. merverdiavgift	2019	2018
Revisjon	145 000	126 000
Attestasjon	146 000	159 000
Annen bistand	26 000	0
Sum revisjon og regnskapsbistand	317 000	285 000

Årsberetning Norges Naturvernforbund 2019

Tjenestepensjon gjennom DnB Liv og KLP og sluttvederlag O/U fond	2019	2018
Brutto innbetalt til DnB og KLP	2 674 185	2 003 967
Refusjoner fra andre og fylkeslag	- 268 242	-270 230
Sluttvederlag og O/U fond	321 009	276 879
Egenandeler ansatte	- 346 981	-311 560
Pensjonskostnad	2 379 971	1 699 057

Pensjonspremierfond	2019	2018
Pensjonspremierfondets saldo per 31.12.	495 524	365 906
Endelig tall er ikke tilgjengelig fra KLP før 1. juni 2020		

Note 6 – Anleggsmidler, avskrivninger

	Inventar	IT/programvare	Sum
Bokført verdi per 01.01	368 388	518 172	886 560
Tilgang i året	0	209 772	209 772
Årets avskrivninger	-58 860	-324 435	-383 295
Bokført verdi 31.12.	309 528	403 509	713 037
Avskrivningsperiode	10 år	3-5 år	

Note 7 – Sentrale nøkkeltall

	2019	2018	2017	2016	2015
Formålsprosent	86 %	84 %	84 %	85 %	89,0 %
Innsamlingsprosent	85 %	74 %	72 %	65 %	66,0 %
Administrasjonsprosent	8 %	9 %	9 %	7 %	6,0 %

Innsamlingsprosenten er beregnet iht. retningslinjer gitt av Innsamlingskontrollen i Norge for beregning av andel innsamlede midler som benyttes til formålet. Innsamlingsprosenten er på 85 % i 2019.

Årsberetning Norges Naturvernforbund 2019

Note 8 - Formålskapital, disponering av aktivitetsresultatet

	Formålskapital med eksterne bindinger	Fri formålskapital	Sum formålskapital
Formålskapital pr 01.01.	265 420	8 639 607	8 905 027
Årets resultat	16 189	4 873 323	4 889 512
Formålskapital pr 31.12	281 609	13 512 930	13 794 539

Formålskapital med eksterne bindinger	IB 1.1.	Endring	UB 31.12
Samarbeidsrådet for Naturvernaker (SRN) *)	103 197	7 214	110 411
Jernbanealliansen	111 317	59 881	171 198
Sykkelausjon for studenter	50 906	-50 906	0
SUM formålskapital med eksterne bindinger	265 420	16 189	281 609
- netto endring fra aktivitetsresultatet		16 189	

Note 9 – Bundne bankmidler

	Saldo 31.12.2019
Skattetrekkskonto	703 224

Note 10 Nærstående parter

Etter regnskapsloven skal det opplyses om transaksjoner med nærstående parter. For Naturvernforbundet er Friends of the Earth, alle Naturvernforbundets fylkes- og lokallag, Natur og Ungdom og Miljøagentene med lokallag nærstående parter.

Naturvernforbundet innkrever medlemskontingent for fylkes- og lokallagene og utbetaler den samlede kontingenten til fylkeslaget. Naturvernforbundet og fylkeslagene har også samarbeid på prosjektnivå hvor inntekter og utgifter fordeles etter inngåtte avtaler.

Naturvernforbundet er medlem i den internasjonale naturvernorganisasjonen – Friends of the Earth.

Naturvernforbundet tilbyr og leverer nå økonomitjenester til flere av fylkes- og lokallagene. Per 1. januar 2020 leverer Naturvernforbundet slik tjenester til fylkeslagene i Hordaland, Trøndelag, Østfold, Vestfold og lokallagene i Bærum og Fredrikstad og Hvaler. Fylkeslaget i Buskerud og Sogn og Fjordane kommer til fra ca. 1. juni 2020. Naturvernforbundet kjører også lønn/pensjon for noen fylkeslag.

Naturvernforbundet er regnskapsfører for Miljøagentene og Miljøagentene i Oslo og Akershus, Stiftelsen Trygg Mat Tracking og Foreningen Grunnloven §112. Det er avtalt honorar for regnskapsførerarbeidet.

Årsberetning Norges Naturvernforbund 2019

Fylkeslaget i Sør-Trøndelag dekker en andel av lønnsmidlene til regionsekretæren i Trøndelag. Landsstyret gjorde i 2019 vedtak om at fylkeslagene i Nord-Norge ikke lenger skal være med å dekke andel av personalkostnadene for.

Naturvernforbundet utbetaler aktivitetstilskudd til lokal- og fylkeslagene basert på søknad. Aktivitetstilskuddet bevilges over enkeltprosjekter eller direkte fra Naturvernforbundet.

Naturvernforbundet utbetaler tilskudd til Natur og Ungdom og Miljøagentene.

	Kundefordringer		Leverandørgjeld	
	31.12.2018	31.12.2019	31.12.2018	31.12.2019
Fylkes- og lokallag	1 317 021	1 262 576	119 500	151 015
Natur og Ungdom	0	65 251	1 250	11 690
Miljøagentene	0	136 006	64 600	83 000
Friends of the Earth/Int	0	0	7 489	7 545
Sum	1 317 021	1 463 833	192 839	253 250

Note 11 Hendelser etter balansedagen

Vi vurderer situasjonen i forbindelse med den pågående korona-pandemien slik at Naturvernforbundet har inntekter og likviditet til å opprettholde driften som normalt. Så vil det bli gjort løpende vurderinger av inntektssituasjonen og forutsetningen kan raskt endre seg dersom statlig støtte, prosjektinntekter eller gaveinntekter plutselig faller helt eller delvis bort. I så fall vil det bli iverksatt tiltak for å sikre forbundets drift.

Deloitte AS
Dronning Eufemias gate 14
Postboks 221 Sentrum
NO-0103 Oslo
Norway

Tel: +47 23 27 90 00
www.deloitte.no

Til landsmøtet i Norges Naturvernforbund

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert Norges Naturvernforbunds årsregnskap som viser et positivt aktivitetsresultat på kr 4 889 512. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2019, aktivitetsregnskap for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening er det medfølgende årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av organisasjonens finansielle stilling per 31. desember 2019, og av dens resultater for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlaget for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av organisasjonen slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske plikter i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon omfatter informasjon i årsrapporten bortsett fra årsregnskapet og den tilhørende revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon. Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styrets og generalsekretærs ansvar for årsregnskapet

Styret og generalsekretær (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Deloitte AS and Deloitte Advokatfirma AS are the Norwegian affiliates of Deloitte NSE LLP, a member firm of Deloitte Touche Tohmatsu Limited ("DTTL"), its network of member firms, and their related entities. DTTL and each of its member firms are legally separate and independent entities. DTTL (also referred to as "Deloitte Global") does not provide services to clients. Please see www.deloitte.no for a more detailed description of DTTL and its member firms.

© Deloitte AS

Registrert i Foretaksregisteret Medlemmer av
Den norske Revisorforening
Organisasjonsnummer: 982 211 282

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til organisasjonens evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avviklet.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av organisasjonens interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimaterne og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- konkluderer vi på hensiktsmessigheten av ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen ved avleggelsen av årsregnskapet, basert på innhentede revisjonsbevis, og hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om organisasjonens evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i årsregnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifiserer vår konklusjon om årsregnskapet. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet inntil datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at organisasjonen ikke fortsetter driften.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet gir uttrykk for de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.

Vi kommuniserer med dem som har overordnet ansvar for styring og kontroll blant annet om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Uttalelse om andre lovmessige krav

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

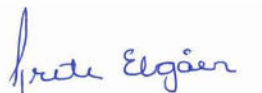
Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag ISAE 3000 *Attestasjonsoppdrag*

Deloitte.

side 3
Uavhengig revisors beretning -
Norges Naturvernforbund

som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon, mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av organisasjonens regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge.

Oslo, 30. mars 2020
Deloitte AS

Grete Elgåen
statsautorisert revisor

Vedlegg 5 Ansatte i sekretariatet til Norges Naturvernforbund

Album, Kjersti
Asmervik, Ingvild Fonn
Azari, Sahar Alwand
Bogetvedt, Aino
Brandtzæg, Martin Leander
Brohaug, Ane Norgård
Christensen, Tor Bjarne
Eriksen, Kenneth Baranyi
Esmark, Maren Aschehoug
Fisher, Aled Dilwyn
Gillgren, Janne Melbye
Gulliksen, Joakim
Helle, Haldis Tjeldflaat
Høystad, Dag Arne
Håpnes, Arnodd
Johnsen, Øyvind
Johnson, Aud
Johnson, Audun Randen
Jørgensen, Geir
Lerkelund, Helga
Lind, Christian Børs
Lineikro, John
Lorentzen, Yngvild
Lundberg, Silje Ask
Mikkelsen, Ellen Sandvik
Opdal, Hallgeir Frøseth
Schlaupitz, Holger
Schulze, Per- Erik
Skylstad, Ida Lovise
Solem, Anne Guri
Sture, Åshild
Støstad, Hanna Nyborg
Tangen, John Magne Pedersen
Tran, Sonja
Vigdal, Ove
Ødegaard, Martin Nærum
Aas, Kristian Skjellum